

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е К О М О Р Е В О Ј В О Д И Н Е

Година XXVII

Нови Сад, јануар, 1978.

Број 1

САДРЖАЈ

АДВОКАТУРА И ДРУШТВО

Праћење друштвених односа и појава као саставни део правосудних функција у систему друштвене самозаштите

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Милан Шемић

Редовни правни лекови по новом Закону о парничном поступку

Драгиња Крстић

Карактеристике и значај новог судског регистра

Јован Ђуцуња

Процесноправно дејство отварања поступка принудног поравнања

Мирослав Витез

Случај тзв. нетипичног комисионог посла у пракси наших привредних судова

ПРАВНА ПРАКСА

Из судства

САОПШТЕЊА

Из седнице Управног одбора

НЕКРОЛОГ

Коста Дудварски

ПРЕГЛЕД ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

Милош Стојановић

Из садржаја часописа

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е К О М О Р Е В О Ј В О Д И Н Е

Година XXVII

Нови Сад, јануар, 1978.

Број 1

А Д В О К А Т У Р А И Д Р У Ш Т В О

ПРАЋЕЊЕ ДРУШТВЕНИХ ОДНОСА И ПОЈАВА КАО САСТАВНИ ДЕО ПРАВОСУДНИХ ФУНКЦИЈА У СИСТЕМУ ДРУШТВЕНЕ САМОЗАШТИТЕ

На Саветовању правосудних органа из целе земље о „Праћењу друштвених односа и појава као саставном делу правосудних функција у систему друштвене самозаштите“, које је одржано у Скупштини СФРЈ у Београду 24. и 25. октобра 1977. године, разматрани су друштвена улога, значај и карактер правосудних функција у систему друштвене самозаштите, као и досадашња активност, искуства и резултати правосудних органа и њихови даљи задаци на том пољу.

Полазећи од заједнички изражене жеље да се о раду Саветовања сачини посебан докуменат у коме би били садржани ставови и поруке Саветовања, учесници Саветовања преко комисије изабране на самом Саветовању којој је поверена израда овог документа, тим поводом сагласно

к о н с т а т у ј у

Развој нашег политичког система и процес подруштвљавања државних функција, који је уграђен у самоуправни социјалистички развитак нашег друштва, условили су одређене промене у свим областима друштвеног живота, па и у правосудју. Израз тих промена су и започета самоуправна трансформација нашег правосудног система, изналажење нових облика самоуправног разрешавања одређених друштвених сукоба и промена карактера и садржаја правосудних функција.

Развијање система друштвене самозаштите, као вида демонополизације државних функција и активизације свих самоуправних друштвених снага у остваривању безбедносних и за-

штитних функција и задатака довело је до усмеравања и интензивирања појединих функција правосудних органа и уопште њиховог интегрисања у јединствени систем друштвене самозаштите.

Основ за такво усмеравање и деловање правосудних органа садржан је у одговарајућим уставним и законским текстовима, којима је утврђена обавеза правосудних органа да прате и проучавају друштвене односе и појаве запажене у сопственој пракси и да предузимају одређене акције и иницијативе, као и у Резолуцији Скупштине СФРЈ од јула 1973. о основама за остваривање друштвене самозаштите у систему самоуправљања, документу са 13. седнице Председништва Извршног комитета ЦК СКЈ „Идејне и политичке основе организовања и остваривања друштвене самозаштите” из 1975. и другим правним и политичким документима.

Још Устав СФРЈ из 1963. године санкционисао је уставно-правну обавезу правосудних органа да прате и проучавају друштвене односе и појаве од интереса за остваривање својих функција и да дају предлоге и покрећу иницијативе за спречавање друштвено опасних и штетних појава и за учвршћивање законитости. Постављајући темеље за овакву активност, којом се превазилазе класичне, традиционалне функције правосуђа и на нов начин опредељује његова улога у друштвеним кретањима и према другим друштвеним субјектима, остварен је један нов и посебан квалитет који представља значајну новину у југословенском правосуђу, а и у правосуђу уопште. Међутим, и поред уложених напора, рад на остваривању ове функције није био ни систематски нити временски и регионално уједначен. У пракси се дуго колебало око начина и метода остваривања ове функције, па и у погледу њеног друштвеног значаја и карактера, а посебно у погледу њеног односа према другим, класичним функцијама правосудних органа.

Устав из 1974. и одговарајући законски прописи још су шире, али и прецизније, одредили ову функцију правосудних органа, утврђујући да је функција праћења и проучавања друштвених односа и појава обавеза свих правосудних органа — судова, тужилаштва, правобранилаштва, адвокатуре, стављајући им у задатак да је више не само у циљу остваривања законитости и спречавања и сузбијања штетних и друштвено опасних појава, већ и у циљу јачања друштвене одговорности и учвршћивања социјалистичког морала. Тиме је постављен основ и утврђена обавеза за шире и непосредније повезивање правосуђа са осталим друштвеним структурама, за уклапање и активније учешће у друштвеној самозаштити и у изградњи самоуправног социјалистичког поретка заснованог на слободно удруженом раду.

После доношења новог Устава и поменуће Резолуције Скупштине СФРЈ о друштвеној самозаштити започиње интензивнији рад правосудних органа на остваривању ове функције. Резултати који су постигнути представљају позитиван допринос

развијању друштвене самозаштите и нашег самоуправног система, а посебно остваривању и учвршћивању социјалистичке самоуправне законитости и изградњи етичких и других норми нашег друштва. Ипак, још увек нису у свим срединама и на свим нивоима постигнути адекватни резултати, што је последица и објективних (недостатак материјалних услова, кадрова и др.), и субјективних околности и тешкоћа (несналажење, одсуство систематског рада, неприхватање ове функције и сл.). Досадашња искуства сведоче да резултати нису изостали када је извршавање задатака на праћењу и проучавању друштвених односа и појава било окренуто конкретним и актуелним проблемима одређене уже или шире средине и када се њихово спровођење одвијало на основу претходних систематских припрема, у сарадњи и договору и са осталим друштвеним структурама и субјектима друштвене самозаштите.

Активност судова опште надлежности, привредних и војних судова, у остваривању ове функције, била је усмерена на разне области и подручја друштвених односа и манифестовала се у свим областима судског рада и у свим поступцима. Посебна пажња последњих година била је посвећена појединим изузетно актуелним проблемима, као што су незаконитости у пословању у привреди, политичка и малолетничка делинквенција, заштита друштвене имовине и интереса, права и слободе грађана и сл. Запажена је и активност привредних судова на проучавању последица принудног поравнања, стечаја и редовне ликвидације организација удруженог рада, појава у вези са њиховим трансформисањем на начелима Закона о удруженом раду. Пратећи и проучавајући ове односе и појаве кроз своју праксу, судови су дали исцрпне анализе уочених негативних појава и указали на узроке и услове који погодују њиховом јављању. Они су предлагали конкретне мере и у области репресивне политике, и у области превенције и самозаштите, којима би требало приступити у циљу спречавања и сузбијања таквих девијација.

Посебна је пажња била посвећена и критичком преиспитивању сопственог рада и унапређењу ефикасности и квалитета свога деловања. Таква активност судова манифестовала се не само у појединачним акцијама појединих судова или судова ужих региона, већ и путем заједничких акција судова појединих република и покрајина или федерације. Заједничке акције у оквиру федерације, предузимане су на основу претходног заједничког договора у случајевима када се радило о питањима од најширег значаја и заједничког интереса. То је био случај са незаконитостима у привреди у време спровођења широке друштвене акције покренуте од стране Председништва ЦК СКЈ после 10. седнице, у коју су се, у овом виду, укључили и сви судови у земљи. Значајан допринос успешном остваривању ове функције, што је позитивно оценила и сама Скупштина СФРЈ, дала је заједничка седница Савезног суда, Врховног војног суда и свих републичких и покрајинских врховних судова, која је била иницијатор и носилац спровођења оваквих заједничких

програма и акција, чиме је дала снажан подстрек и подршку развијању ове функције на свим нивоима и код свих редовних судова.

Организација јавног тужилаштва је широко развила ову своју функцију, усмеравајући је како према скупштинама друштвено-политичких заједница и другим државним органима, тако и према представницима самоуправних радничких контрола и другим инокосним или колективним органима у организацијама удруженог рада и другим организацијама и заједницама, уз пуно поштовање њихових самоуправних права и интереса. Такво деловање тужилаштва дало је снажан импулс општем јачању и развијању друштвене самозаштите у тим срединама. Активност самог тужилаштва испољила се у покретању разних интервенција, у облику информација и упозорења, али исто тако и у виду извештаја, анализа и других иницијатива, а посебно путем неформалних контаката са разним структурама, пре свега, у области удруженог рада. Све то довело је до знатно интензивнијег ангажовања тужилаштва у остваривању његових функција, и до богатијег и друштвено ангажованијег садржаја и карактера њиховог рада. Савезно јавно тужилаштво, Војно тужилаштво ЈНА и републичка односно покрајинска јавна тужилаштва, својим мерама, програмима и акцијама усклађивања активности јавног тужилаштва са захтевима друштвене самозаштите и другим активностима значајно су допринели афирмацији и остваривању ове функције, обележавајући тиме и основне правце своје даље активности на овом пољу.

Јавна правобранилаштва, као и Војно правобранилаштво ЈНА, остварујући своју функцију заступања и заштите имовинско-правних интереса друштвено-политичких заједница, такође су забележила запажене резултате пратећи и проучавајући друштвене односе и појаве у својој пракси. Анализе, извештаји, упозорења, разни облици помоћи и друге интервенције правобранилаца, знатно су допринели ефикаснијој заштити друштвене имовине и друштвених интереса у споровима за накнаду штете, код промета непокретности, експропријације земљишта и зграда, закључивања разних уговора, испитивања порекла имовине и других имовинско-правних односа и појава које их прате.

Оваква активност и резултати сведоче да је отворен процес све интензивнијег организовања и остваривања правосудних функција на праћењу и проучавању друштвених односа и појава и све потпунијег укључивања правосуђа у систем друштвене самозаштите. Успостављају се квалитативно нови односи између правосудних органа и скупштина одговарајућих друштвено-политичких заједница, других државних органа, самоуправних организација и заједница, и долази до њиховог тешњег повезивања и сарадње на демократским и самоуправним принципима. Тиме се значајно доприноси учвршћивању и остваривању законитости, јачању друштвене одговорности социјалистичког морала, а и јачању и развијању механизма дру-

штвене самозаштите и све ефикаснијој заштити и безбедности нашег социјалистичког самоуправног друштва.

Ради што успешнијег остваривања тих циљева и активне улоге правосудних органа у даљем развоју самоуправних социјалистичких односа

п р е п о р у ч у ј е с е

— да сви правосудни органи у свом даљем раду још више развијају, интензивирају и унапређују своју функцију на праћењу и проучавању друштвених односа и појава, која представља интегрални део укупних њихових функција, повезујући своје деловање међусобно и са осталим самоуправним друштвеним снагама и субјектима у оквиру јединствених и координираних акција на плану друштвене самозаштите;

— да се остваривање функције праћења и проучавања друштвених односа и појава усмерава на тај начин да доприноси активизацији друштвених и самоуправних чинилаца, како у креирању политичке заштите и безбедности друштва, тако и у извршавању конкретних задатака који из тога произилазе;

— да се остваривање ове функције у свим њеним фазама, од програмирања до доношења одређених оцена и покретања иницијатива и акција, спроводи у договору и сарадњи и са другим одговарајућим субјектима друштвене самозаштите, а посебно са скупштинама друштвено-политичких заједница, са којима заједно треба изналазити и обезбеђивати и одговарајуће услове, пре свега материјалне и кадровске, за успешно остваривање ове функције;

— да се и у постојећим условима, бољом организацијом, систематским приступом, побољшањем метода рада, коришћењем и упознавањем са већ стеченим искуствима и на друге начине, омогући постизање што конкретнијих резултата и што бољи квалитет у извршавању ове функције. У том циљу треба развијати активност на међусобном информисању и сарадњи, повезивању са научним и стручним установама, инструирању и обучавању кадрова који раде на тим пословима (путем курсева, семинара, у оквиру редовне и постдипломске наставе на факултетима и сл.), користити се савременим, модерним средствима за спровођење одређених операција и стално критички оцењивати, преиспитивати и унапређивати своје сопствено деловање;

— да се остварује сарадња између правосудних органа на свим нивоима на спровођењу заједничких програма и акција нарочито када се ради о питањима од општег и заједничког интереса, и да се посебна пажња посвети координацији рада између појединих правосудних органа и органа откривања и гоњења;

— да се у годишње програме рада сваког правосудног органа уврсти и посебно разрађени план праћења и проучавања друштвених односа и појава у односној години, са прецизира-

ним методолошким поступком, када је то потребно, организационим условима и посебно утврђеним задужењима и одговорностима за спровођење предвиђеног програма. Исто тако, посебно настојати да се адекватно и друштвено и материјално оцењује и валоризује ангажовање на остваривању ових задатака, јер је и то једна од битних претпоставки за успешно остваривање ове функције;

— да се правосудни органи, који су непосредно на извору одређених друштвених односа и појава, а чије су надлежности знатно проширене спроведеном реформом правосуђа, у наредном периоду још више ангажују на остваривању ових задатака, као и да се остали правосудни органи, у првом реду републички и покрајински тако организују да им могу пружити потребну стручну и другу помоћ, а и да се само оријентишу на спровођење комплекснијих анализа и акција;

— да се приступи усавршавању методологије праћења и проучавања друштвених односа и појава која ће омогућити унапређивање ове функције и ефикаснију сарадњу између правосудних и других органа.

С обзиром да је остваривање правосудне функције на праћењу и проучавању друштвених односа и појава један од битних услова за успешно остваривање правосудне функције у целини, јер доприноси њеној ефикасности и адекватној улози у изградњи и заштити нашег самоуправног социјалистичког система, препоруке овог Саветовања треба да подстакну и обавежу све правосудне органе да приступе критичком преиспитивању свога досадашњег деловања и утврђивању конкретних задатака и програма за даље организовање и унапређење рада на извршавању ове функције, како би се још интензивније укључили у јединствени систем друштвене самозаштите и општа кретања нашег самоуправног социјалистичког друштва.

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Милан Шемић

судија Врховног суда Војводине

РЕДОВНИ ПРАВНИ ЛЕКОВИ ПО НОВОМ ЗАКОНУ О ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ

1. ЖАЛБА ПРОТИВ ПРЕСУДЕ

Одредбе члана 348. и 349. идентичне су са ранијим одредбама члана 337. и 338, али је овом последњем додат нови став који гласи: „о жалби против пресуде одлучује другостепени суд”.

Садржина жалбе

Садржину жалбе одређују одредбе члана 350. до 352. Новог Закона о парничном поступку (раније 339. до 341). Овим одредбама промена се састоји у томе што нови закон одређује шта је то непотпуна жалба. Непотпуна жалба је ако се на основу података из жалбе не може утврдити која се пресуда побија или ако жалба није потписана. У вези са таквом жалбом првостепени суд ће решењем, против којег није дозвољена жалба, позвати жалиоца да у одређеном року допуни или исправи жалбу поднеском или на записник код тога суда, међутим, ако жалилац у одређеном року не поступи по тражењу суда суд ће решењем одбацити жалбу као непотпуну.

Ако жалба по свом садржају има других недостатака, првостепени суд ће жалбу доставити другостепеном суду не позивајући жалиоца да је допуни односно исправи.

Овом одредбом је измењена ранија одредба члана 340. став 3, која је предвиђала обавезу првостепеног суда да позове жалиоца да допуни жалбу, уколико нису наведени разлози или ако се не види у ком делу се пресуда побија жалбом, мада је жалбу достављао вишем суду чак и ако је жалилац у одређеном року не допуни.

У свему осталом ове одредбе су идентичне са одредбама ранијег закона, члана 339. до 341.

Оваквом новином предвиђеном у садашњем члану 351 (раније члан 340), престала је важност правног схватања заузетог под бројем 4/71 усвојеном на седници Грађанског одељења ВС Војводине од 10. VI 1971. године, које је гласило: „У жалби нису наведени разлози ако стоји само то да се пресуда побија због битне повреде одредаба парничног поступка или због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања, па првостепени суд треба да позове жалиоца да у одређеном року допуни жалбу.”

Овде се такође може поставити питање, како поступити за случај да је допуна жалбе ипак стигла али после прописаног рока, међутим, пре него што је достављен спис на решавање другостепеном суду. Сматрамо да такву жалбу не треба ни достављати другостепеном суду, а ако је достављена другостепени суд је неће узети у обзир.

Нова решења дата у члану 351, како је то познато, имала су за сврху да спрече злоупотребу одуговлачењем, односно продужењем рока за жалбу и тиме је то у великој мери заиста онемогућено. Међутим, и даље се могу дешавати злоупотребе на тај начин што заступник странке, односно пуномоћник, намерно не потпише или не достави последњу страницу жалбе, као што је то у пракси досад и по старом закону било. Против таквих појава треба се борити другим средствима.

Исто тако се поставља још и питање телеграфске жалбе. Наиме, познато је да је Врховни суд Војводине на Проширеној седници грађанског одељења 13. маја 1974. године, поводом телеграфске жалбе заузео следеће становиште: „Када је жалба поднета телеграфским путем, при чему се по њој не може поступити, јер не садржи оригинални потпис, суд је не може одбацити ако жалилац не поступи у смислу става 3. члана 102. ЗПП, већ мора жалиоца позвати да своју жалбу усклади одредбама члана 339. ЗПП, а у смислу прописа члана 340. ЗПП.”

Супротан став има Врховни суд Србије у одлуци Гж. број 1155/69 од 24. X 1969. године, према којој: „Жалба упућена телеграфским путем не може се сматрати уредним поднеском, јер не садржи потпис како предвиђа члан 95. став 2. ЗПП и ако се тај недостатак у смислу члана 102. став 33. ЗПП не отклони у року од 3 дана од дана предаје телеграма пошти, онда таква жалба није благовремена и поред тога што је телеграм о року предат пошти.”

Врховни суд Хрватске у одлуци Гж. број 129/75 од 27. IV 1976. године, у вези са тим има сасвим треће решење: „Жалба против пресуде упућена брзојавним путем неће се одбацити ако садржава све што је потребно да би се по њој могло поступити, тј. ако је у брзојаву означена пресуда против које се изјављује жалба, те ако је на брзојаву који је достављен суду жалитељ односно његов пуномоћник означен као потписник брзојава.”

Мада је члан 352. у свему идентичан са старим чланом 341, овде такође треба подсетити да је Проширена седница Грађан-

ског одељења ВС Војводине од 13. IV 1973. године заузела правни став: „У жалби против пресуде у споровима мале вредности не може се истицати приговор застарелости.“

Разлози због којих се пресуда може побијати

Нови Закон о парничном поступку ово регулише члановима 353. до 356 (стари члан 342. до 345).

У члану 353. нема никаквих измена у односу на члан 342. старог закона.

Постоји, међутим, проширена листа апсолутно битних повреда одредаба парничног поступка у одредби члана 354. став 2. у односу на ранији члан 343. став 2. ЗПП. У ствари ради се о нове две повреде. Прва постоји ако је суд противно одредбама Закона засновао своју одлуку на недозвољеним располагањима странака (члан 3. став 3) — члан 354. став 2. тачка 5, а друга, ако је суд противно одредбама закона одбио захтев странке да се у поступку служи својим језиком и писмом и прати ток поступка на свом језику, а странка се због тога жали — члан 354. став 2. тачка 8. ЗПП. Очигледно, на прву од наведених повреда другостепени суд пази по службеној дужности приликом испитивања првостепене пресуде поводом жалбе, а на другу само на захтев странке.

Како су остале измене у овом члану незнатне, то се на њима нећемо задржавати, међутим, треба рећи нешто више о наведена два разлога.

Недопуштена располагања странака. Исти члан који прописује начело диспозиције, слободне диспозиције странака, заправо ту диспозицију истовремено ограничава ако је у супротности са принудним прописима о самоуправним правима радних људи, о располагању друштвеним средствима и другим принудним прописима, те са правилима морала самоуправног социјалистичког друштва (члан 3. став 3).

Према томе, суд је овлаштен да контролише допустивост диспозиције странака, пре свега имајући у виду посебне законске одредбе, али и имајући у виду одредбе овога Закона у погледу судског поравнања и признања тужбеног захтева. О овоме треба водити рачуна како у другостепеном поступку, али пре свега и највише у првостепеном поступку, нарочито ако се ради о пресуди на основу признања, признате дакако од стране туженика и у погледу које неће бити жалбе, јер се неће жалити ни тужилац ни онај који признаје, туженик.

Поведа правила о употреби језика. Околност да је право на употребу језика у поступку пред државним органима загарантована уставом, очигледно је оправдала потребу да се повреда правила употребе језика набу битним повредама одредаба парничног поступка. Према томе, треба водити рачуна о

томе да је апсолутна битна повреда правила о употреби језика онда, ако је суд противно одредбама закона одбио захтев странке да се у поступку служи својим језиком и писмом и да прати ток поступања на свом језику, а странка се због тога жали.

Поступак по жалби

Ову материју регулише нови закон у одредбама члана 357. до 364, а одговарају ранијим одредбама 346. до 352. Члан 358. садржи дефиницију неблаговремене и недозвољене жалбе, а за непотпуну жалбу упућује члан 351. став 1. Новост је у томе што се недозвољеном жалбом сматра и она која је изјављена од лица које нема правног интереса на подношење жалбе. Жалба је недозвољена и онда ако је изјављена против пресуде на основу признања и пресуде због изостанка због разлога у погледу којих се по закону не може изјавити (члан 353. став 2. и 3). Међутим, председник већа првостепеног суда не може одбацити жалбу због тога што је изјављена из разлога због којих се по закону не може поднети.

На постављено питање шта је то правни интерес за подизање жалбе који је предвиђен у члану 358. став 3. ЗПП, вероватно ће дати одговор судска пракса и теорија.

Треба такође рећи да су у члану 360. став 2. избачене речи „по потреби”, што значи да председник већа првостепеног суда даје обавезно објашњење поводом навода жалбе који се тичу повреде ЗПП. Пракса, међутим, треба да да одговор на питање: од каквог је значаја пропуст председника већа да то учини.

У вези са тим председник већа првостепеног суда увек треба, мора да се упозна са садржином жалбе пре достављања другостепеном суду. Председник већа првостепеног суда води рачуна да се примљена жалба достави на одговор, као и да предузме све како би отклонио све сметње које се тичу његовог рада и благовременог и брзог поступања другостепеног суда. У вези са тим првостепени суд пре свега треба да води рачуна да ли је у жалби стављен предлог за повраћај у пређашње стање, да ли је предложено доношење допунске пресуде или исправка пресуде, да одлучи о свим тим предлозима, и најзад ако се у жалби тврди да су у првостепеном поступку повређене одредбе парничног поступка, председник већа ће обавезно дати објашњење о тим повредама. Примера ради може се навести да је судија који је морао бити изузет, да је ствар пресуђена, те ће тада председник већа спровести извиђаје ради провере истинитости тих навода и тек тада доставити спис другостепеном суду.

У одредбама члана 347. до 364. новог Закона о парничном поступку осим наведеног нема других битнијих измена.

Границе испитивања првостепене пресуде

У погледу границе испитивања првостепене пресуде, члан 365, може се рећи да одговара ранијој одредби члана 353, али уз знатне измене. Сада другостепени суд испитује првостепену пресуду у границама наведених у жалби пазећи по службеној дужности не само на битне повреде одредаба парничног поступка (као што је то раније било) него и на правилну примену материјалног права. Раније је другостепени суд по службеној дужности пазио и на правилну примену материјалног права само у случају када у жалби нису уопште наведени разлози. Нема више одредбе да другостепени суд поводом жалбе испитује првостепену пресуду и у делу којим се она не побија, само пазећи на битне повреде одредаба парничног поступка. Међутим, додат је нов став да на прекорачење тужбеног захтева другостепени суд пази само на захтев странке.

Правна проблематика и судска пракса. Овде треба рећи још и то да другостепени суд може укинути првостепену пресуду и кад није побијана жалбом због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, за случај када се приликом решавања о жалби појави оправдана сумња да чињенице на којима је заснивана првостепена пресуда нису правилно утврђене (за разлику од старог Закона, који је предвиђао ту исту одредбу, али чија формулација сасвим другачије гласи: „Ако се приликом решавања о жалби појави оправдана сумња о истинитости чињеница . . .” — члан 358. став 2).

Према томе, произилази да независно од разлога жалбе другостепени суд мора да води рачуна по службеној дужности на битне повреде одредаба парничног поступка из члана 354. став 2. и на правилну примену материјалног права. То даље значи да првостепени суд мора у поменутом делу пресуде да испита да ли постоји која од битних повреда, односно да ли је правилно примењено материјално право и кад се на њих не указује жалоом.

Даље се поставља питање да ли је у важности правни став заузет у ВСВ од 26. IX 1969. г. на седници Граванског одељења, према којем: „Кад је у жалби наведено да се првостепена пресуда попија због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања али није означено у чему је чињенично стање погрешно или и непотпуно утврђено да другостепени суд треба да испита и да ли је у првостепеној пресуди чињенично стање утврђено правилно и потпуно, а не само по ставу 3. члана 353. ЗЗП (којег сада више нема) у погледу битних повреда поступка и правилности примене материјалног права — како би се пресуда испитивала кад би се сматрало да у жалби нису наведени разлози.” Сматрамо да овај став треба да важи и даље, јер он заправо

произилази из одредбе члана 370. став 2. Новог Закона о парничном поступку (односно члана 358. став 2. старог ЗПП).

У вези са границама испитивања првостепене пресуде од стране другостепеног суда ранија решења имала су и у теорији и у пракси за последицу различитост ставова, па и различите одлуке са врло озбиљним проблемима. Како се види овлаштења другостепеног суда битно су другачије новим Законом одређена. Тачније, овлаштења да другостепени суд испитује по службеној дужности побијану одлуку битно су смањена, а с друге стране проширена су његова овлаштења да по службеној дужности испитује жалбене разлоге. И у старом и у новом Закону важи правило да је другостепени суд овлаштен да испитује другостепену пресуду у делу који се побија жалбом, а за случај да у жалби није означен део пресуде који се побија, онда се има сматрати да се пресуда побија у оном делу у којем тужитељ у првостепеном поступку није успео. Но, најочигледнија разлика је у томе, што је по старом закону другостепени суд био овлаштен да испитује првостепену пресуду поводом жалбе и у непобијаном делу због битних одредаба парничног поступка из члана 343. став 2. тачка 3. и 8. Закона. У таквој ситуацији пре свега врло је било тешко утврдити шта је то непобијани део пресуде, сходно томе и шта је то што је пресуђено, па и у оним случајевима када се радило о таквим врстама спора у којима је било више субјеката на страни тужитеља или туженика и који то својство имају само из формалних разлога. То је свакако имало за последицу да се у пракси нису могла издавати уверења о правоснажности и извршности на непобијаном делу пресуде и онда када је то било сасвим очигледно да се о правоснажности заиста и радило. Теорија је то сматрала пре свега угрожавањем начела диспозиције странака, а пракса и непотребним одуговлачењем спора и сувишном пружања правне заштите.

Како нови Закон више нема такве одредбе која би овластила другостепени суд да по службеној дужности испитује и непобијани део пресуде, практично ће се увек моћи издавати уверење о правоснажности односно извршности у непобијаном делу, који тиме у ствари постаје правоснажан.

Коначно нови Закон је прихватио решење да изједначава по службеној дужности овлаштења другостепеног суда у погледу апсолутно битних повреда одредаба парничног поступка и у погледу погрешне примене материјалног права, што раније није био случај (члан 353. став 2). У ствари, ова измена је резултат увелико већ прихваћене праксе судске да се у том случају и раније пазило по службеној дужности, како на апсолутну битну повреду одредаба парничног поступка тако и на правилну примену материјалног права.

Одлуке другостепеног суда о жалби

У погледу одредаба које се односе на одлуке другостепеног суда о жалби (члан 366. до члана 377), треба рећи да ће другостепени суд неблагоприятну, непотпуну и недозвољену жалбу одбацити решењем, ако то није учинио првостепени суд по члану 358. У разматрању жалбе другостепени суд ће пресуду потврдити, укинути и преиначити из истих оних разлога који су предвиђени и по ранијем поступку одредбама члана 356. до 363, али у том погледу постоје и извесне измене. Тако је ранијем члану 358. додат нови став који гласи: „Ако другостепени суд у седници већа или на расправи набе да ради правилног утврђења чињеничног стања треба утврдити нове чињенице и извести нове доказе, укинуће првостепену пресуду и вратити предмет првостепеном суду на поновно суђење.” Додата је и нова одредаба члана 372, која гласи: „Ако утврди да је првостепеном пресудом прекорачен тужбени захтев, другостепени суд ће према природи прекорачења тужбеног захтева, решењем укинути пресуду првостепеног суда и предмет вратити на поновно суђење том суду (што је новина), односно пресудом преиначити побијану одлуку (што је и раније било могуће). Због ове одредбе изостављена је одредаба бившег члана 360. став 1. тачке 5, која је предвиђала преиначење првостепене пресуде ако је прекорачен тужбени захтев, док су остали разлози за преиначење првостепене пресуде садржани у прве четири тачке идентични.

Како се могло видети значајне измене су унете у погледу права другостепеног већа да на расправи прикупља нови и чињенични доказни материјал и оне су у томе, што према новом Закону, другостепено веће може заказати расправу кад оцени да је ради правилног утврђења чињеничног стања потребно да се пред њим понове већ изведени докази (члан 362. став 2). Разлика је заправо у томе што по новом Закону другостепено веће нема овлашћења да утврђује нове чињенице и изводи нове доказе. Према томе, другостепени суд има овлашћења да прикупља процесни материјал. Очигледно да ове измене опредељују функцију другостепеног суда, заправо као контролну, која се своди на оцену правилности законитости првостепеног суда. Из тога даље следи да другостепена одлука не може бити заснована на оним доказним средствима које је сам другостепени суд прикупио и који заправо није био предмет расправљања у поступку пред првостепеним судом. Најбитнији разлог опредељења за овакво решење види се заправо у томе што укидањем ревизије као редовног правног лека у трећем степену, задржавањем старих решења, другостепени суд би судио у првом и последњем степену. То свакако даље значи да би такво суђење било у противности са уставним начелом да по правилу треба допустити жалбу против свих првостепених одлука и то из свих законом прописаних разлога. Имајући то у виду и одредбе о одлукама другостепеног суда поводом жалбе морале су бити сходно томе мењане.

Како је отпало овлашћење другостепеног суда да сам утврђује нове чињенице и изводи нове доказе и да на тако утврђеном чињеничном стању заснује своју мериторну одлуку, па евентуално преиначи првостепену пресуду, сада жалбени суд може да на другостепеној расправи поново изведе доказе које је већ изводио првостепени суд и да на темељу њих евентуално формира другачије уверење о битним чињеницама, те да на тако утврђеним чињеницама заснује своју мериторну одлуку, па и преиначујући.

Међутим, проблем је свакако сложенији него што то на први поглед изгледа. Наиме, засад могу се уочити три спорне ситуације:

1. Ако суд у разлозима своје пресуде није дао оцену свих изведених доказа. У том случају, по досадашњем поступку, жалбени суд је првостепену пресуду укинуо на основу члана 343. тачка 11. ЗПП.

Нове одредбе Закона о парничном поступку овлашћују другостепени суд да понови доказе и на основу поновљених доказа да утврди чињенично стање, те му даје овлашћење да тај недостатак отклони у ствари на тај начин што ће на основу поновљених доказа он ценити те доказе, што произилази из одредбе члана 364. у вези са чланом 294. до 320. па стога и 315. ЗПП. То заправо произилази и из одредбе члана 370. став 1. ЗПП;

2. Да ли другостепени суд може да одлучи да се повим не изводи?

Ако се предлаже повим, другостепени суд кроз расправу може да закључи и одлучи да ли је извођење повима потребно или није. То даље значи да другостепени суд након што изведе оне доказе и утврди оне чињенице које је првостепени суд изводио односно утврдио, може о жалби одлучити тако што ће првостепену пресуду или потврдити или чак преиначити;

3. Ако првостепени суд због погрешног правног става није у чињенично стање унео неке од чињеница о којима је иначе расправљао и у вези са којима је изводио доказивање, према одредбама старог парничног поступка у оваквом случају другостепени суд је укидао првостепену одлуку.

Поставља се питање, да ли нове одредбе Закона о парничном поступку омогућавају другостепеном суду да такве недостатке отклони на тај начин што ће извести те исте доказе, расправити те исте чињенице о којима је расправљао првостепени суд (међутим, које првостепени суд у првостепеној пресуди није утврдио), те да их он сам утврди.

Одговор на ово питање зависи пре свега од тога да ли одредба члана 362. став 2. и нарочито 370. став 1. до 3. то другостепеном суду омогућује. Нарочито треба обратити пажњу на терминологију коју употребљава у тим одредбама законодавац, у којима се каже да другостепени суд када нађе да је, ради правилног утврђења чињеничног стања, потребно да се пред

другостепеним судом понове већ изведени докази итд. (члан 362. став 2. и исти термин у члану 370. став 1. ЗПП). Међутим, када се у ставу 2. члана 370. говори о томе да ће другостепени суд укинути првостепену одлуку, због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања, у том случају нема алтернативе, већ другостепени суд може само укинути првостепену пресуду.

Но, у ставу 3. члана 370. ЗПП, ако другостепени суд у седници већа или на расправи нађе да ради правилног утврђења чињеничног стања треба утврдити нове чињенице или извести нове доказе, укинуће првостепену пресуду и вратити предмет првостепеном суду на поновно суђење.

Како се види, другостепени суд може:

— ради правилног утврђења чињеничног стања да отвори расправу и изведе већ изведене доказе (члан 362. став 2. и члан 370. став 1),

— да укине првостепену пресуду због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања, ако се приликом решавања о жалби појави оправдана сумња да су чињенице на којима је заснована првостепена пресуда правилно утврђене (члан 370. став 2) и

— да ради правилног утврђења чињеничног стања треба утврдити нове чињенице или извести нове доказе, такође укинути првостепену пресуду ради поновног суђења (члан 370. став 3).

У вези са овим битно је разјаснити да ли је оно што је као чињеница било разматрано у првостепеном поступку али остало неутврђено у првостепеној пресуди, нова чињеница. Мислимо да, као што није нов доказ, оно што је као доказ изведено у првостепеном поступку, тако и да чињеница о којој је расправљано у првостепеном поступку а није утврђена првостепеном пресудом, такође није нова чињеница. Стога ако су та чињеница и тај доказ били предметом расправљања односно предметом извођења пред првостепеним судом, али је изостало њено утврђење у пресуди, другостепени суд може понављањем тих доказа ту чињеницу утврдити (на пример првостепени суд је решавајући о приговору застарелости нашао да је приговор основан, протек времена за застарелост расправљао али то није унео у чињенично стање).

Новим, као чињеница или доказ, по природи ствари не може бити оно што је било предметом расправљања (чињенице) или извођења (доказа). Може се, међутим, догодити да је странка изнела неке чињенице и у вези са њима предложила доказе, међутим, да о тим чињеницама није било расправљано и да доказ у вези са том чињеницом није изведен. У том случају другостепени суд не би имао овлашћења да изведе такав доказ и да утврђује ту чињеницу.

Решавањем о основаности жалбе другостепени суд може донети неку одлуку предвиђену, разуме се, само чланом 366. То значи да другостепени суд одлучујући о жалби може одбити жалбу као неосновану и потврдити првостепену пресуду, уки-

нути првостепену пресуду и предмет упутити првостепеном суду на поновно суђење, укинуги првостепену пресуду и тужбу одбацити и преиначити првостепену пресуду, Међутим, треба одмах рећи и то да врста одлуке не зависи од предлога жалиоца, већ од нечег другог. Наиме, другостепени суд може преиначити пресуду и онда кад је предложено да се укине, а исто тако и укинуги пресуду онда када је предложено да се она преиначи. Све то другостепени суд може да чини било да се ради о седници већа или о расправи пред другостепеним судом.

Како је прекорачење тужбеног захтева у погледу одлучивања пред другостепеним судом добило нова решења, треба рећи да је супротно старом Закону, а за случај прекорачења другостепени суд био дужан преиначити побијану одлуку (члан 360. став 1. тачка 5), а по новом Закону, ако другостепени суд утврди да је првостепеном пресудом прекорачен тужбени захтев, другостепени суд ће према природи прекорачења тужбеног захтева решењем укинуги пресуду првостепеног суда и предмет вратити на поновно суђење том суду или ће пресудом преиначити побијану одлуку (члан 372). Имајући у виду да је о прекорачењу тужбеног захтева раније могло у другом степену да се одлучи само преиначењем првостепене пресуде, а да у неким случајевима то заправо и није било изводљиво, сасвим је сигурно да ће сви досадашњи практични проблеми отпасти прописивањем да се из истог разлога првостепена пресуда може и укинуги.

2. ЖАЛБА ПРОТИВ РЕШЕЊА

Ове одредбе (члан 378—381) у потпуности одговарају одредбама ранијег поступка (члан 364—367), изузев што је предвиђено да се жалба може одбацити и као непотпуна и као недозвољена из разлога предвиђених у члану 358. став 1—3 и члана 378. став 1.

Драгиња Крстић

судија Окружног привредног суда у Новом Саду

КАРАКТЕРИСТИКЕ И ЗНАЧАЈ НОВОГ СУДСКОГ РЕГИСТРА

Конституисање организација удруженог рада на новим принципима имало је за последицу и промене у правним односима, како унутар самих организација тако и између њих, отуда судски регистар који води надлежни привредни суд добија нови друштвени значај. Овај значај проистиче из самих промена у продукционим односима који су настали у нашем самоуправном социјалистичком друштву, где је радник и други радни човек у удруженом раду, са средствима на којима ради једини субјекат у одлучивању за врсту и облик удруживања и организовања у удруженом раду. Сви облици организовања и удруживања рада и средстава у организације удруженог рада и друге облике удруживања рада и средстава су друштвено-правна лица, по самом Закону, и овај субјективитет стичу већ моментом свога организовања са правима, обавезама и одговорностима које имају на основу Устава, закона и самоуправног споразума о удруживању односно акта о оснивању. Обзиром да се права, обавезе и одговорности и низ других чињеница значајних за правни промет свих ових субјеката, регулишу њиховим самоуправним споразумима о удруживању и другим самоуправним актима, и да ове чињенице добијају карактер *чињеница значајних за сигурност у правном промету и трећа лица* тек уписом у судски регистар, судски регистар постао је врло значајан и за удружени рад.

Постојање новог судског регистра одређено је Законом о удруженом раду којим је (члан 448. Закона) прописана обавезност уписа организација удруженог рада, пословних заједница, банака, заједница осигурања имовина и лица и других субјеката одређених Законом, у судски регистар, према томе сви субјекти који учествују у правном промету по правилу се уписују у судски регистар. Овим одредбама Закона о удруженом раду конкретизују се одредбе члана 45. став 2. Устава СФРЈ, којим је прописано да се одређени субјекти уписују у регистар организација удруженог рада не одређујући орган код кога се овај регистар води.

Основне карактеристике и значај судског регистра означени су у одредбама члана 451. став 2. Закона о удруженом раду тако што предвиђају да сви уписи у судски регистар имају правно дејство према трећим лицима од дана уписа, а чланом 415. да организација удруженог рада може да закључује уговоре и обавља друге послове промета и услуга само у оквиру своје делатности која је уписана у судски регистар, да не може да обавља делатност нити да мења услове обављања исте, док није уписана у судски регистар (члан 412. Закона). Надаље је у члану 416. став 5. Закона предвиђено да се фирма радне и назив основне организације удруженог рада обавезно уписују у судски регистар а чланом 438. став 5. обавезност уписа у судски регистар и овлашћења заступника основне организације удруженог рада и границе његовог овлашћења.

Обзиром на бројност и врсту субјеката који се по Закону о удруженом раду и другим законима могу организовати и који се обавезно уписују у судски регистар, као и на субјекте који се по законима република и покрајина уписују у судски регистар (као што су ЗЗ, СИЗ, стамбене задруге и др.), и ограниченост ових у правном промету, судски регистар је, као и поступање и начин уписа у судски регистар за све субјекте и за сигурност у правном промету у коме ови субјекти учествују, од врло великог значаја.

Без уписа организација удруженог рада и других субјеката, њихових права, обавезе и одговорност у судски регистар настале би несагледиве последице за сигурност у правном промету, субјеката нашег самоуправног социјалистичког друштва, а у извесном случају био би и онемогућен.

Управо из ових разлога и Закон о удруженом раду у погледу судског регистра поред осталих начела уводи и начело *истинитости* изражено у члану 451. став 3. Закона где је предвиђено да „ко се у правном промету, поступајући савесно, поузда у податке уписане у регистар не сноси штетне правне последице које из тога настану...”. Из овакве формулације начела истинитости проистичу положај и карактеристике регистарских судова у односу на поступак уписа у судски регистар. Тако да су и чланови редакционих комисија Скупштине СФРЈ односно република и покрајина за праћење и спровођење Закона о удруженом раду на одређено питање дале одговор, (објављен и у Савременој пракси број 653/1977): „регистарски суд одговара за истинитост података унетих у судски регистар а регистарски судија (регистарски суд у целини) има задатак и функцију обезбеђивања законитог уписа у судски регистар, законито и потпуно вођење судског регистра са одговорностима да уписани подаци буду *истинити* и доступни јавности”.

Ово је важно истаћи из разлога што до доношења Уставних амандмана регистар није имао ни приближно исти карактер и значај за правни промет јер је у том периоду било такво нормативно уређење у коме су Основним законом о предузећима изричито били одређени, како унутар предузећа: организација удруженог рада, самостална организација удруженог ра-

да са својством правног лица при чему је била утврђена могућност постојања различитих нивоа самоуправних права делова предузећа, али ово све у оквиру законске регулативе, тако и облици удруживања самих предузећа у сложена предузећа односно комбината, а изван ових прописаних институционалних облика радници ових предузећа нису могли креирати никакве друге облике организовања. Регистар ових субјеката у то време само је спроводио, односно уписивао облике организовања односно врсту субјеката те према томе о којој се врсти субјеката уписаних у регистар ради знао се његов положај у правном промету. Унутар предузећа није постојала могућност креирања права, обавеза и одговорности које имају значај за правни промет осим онако како је то Законом било прописано. На исти начин био је регулисан и положај оних субјеката који су се бавили ванпривредним делатностима, друштвеним делатностима и др. Због тога је суд у овом поступку само регистровао-евидентирао већ прописане елементе, па сматрамо да је појам „регистар“ у овом тренутку у граматичком смислу речи превазиђен.

Нови начин рада и одговорност регистарског суда

Регистарски суд је одговоран за законитост и истинитост уписаних података у судски регистар. Овом одговорношћу је одређен и положај самог регистарског суда у односу на његов начин рада који представља потпуну новину у односу на начин рада и поступање регистарског суда до доношења Закона о конституисању и упису у судски регистар организација удруженог рада. Ово се манифестује кроз нови однос између регистарског суда с једне стране и странака које се обраћају суду за спровођење уписа у судски регистар, са друге стране. Одступања на снагу Закона о конституисању и упису у судски регистар организација удруженог рада, којим се разрађују Уставни амандмани из 1971. године, када је било неопходно разбити техно-бирокарске структуре у организацијама удруженог рада на основама Амандмана и касније Устава, поред осталог у спровођењу самоуправно-демократског одлучивања у удруженом раду поставило се као потребно укључити и регистарски суд као орган друштвене контроле у овом поступку, па је суд у поступку уписа конституисања морао да утврди да ли је за конкретни акт и одлуку обезбеђено непосредно самоуправно одлучивање од стране радника. Да би се ово обезбедило створен је систем уписа у судски регистар на новим основама.

Од тада су регистарски судови, окружни привредни судови постали центри за спровођење конституисања, па су поред других органа учествовали у објашњавању поступка конституисања и низа других сложених питања, и претворили се у места где су странке тражиле помоћ у виду консултација не само за упис конституисања у судски регистар, него и о питањима у вези са другим проблемима унутар радних организација

у опредељивању организовања и конституисања организација удруженог рада, и удруженог рада уопште.

Овакав однос суда и странака, као пракса и начин рада регистарских судова у регистарском поступку у данашњем тренутку постао је и основни начин рада и сарадње и надаље, тако да се ова сарадња развила са странкама по питањима свих уписа у судски регистар па и шире са удруженим радом и друштвено политичким структурама у односу на друга питања која су у вези са организовањем и удруживањем рада и средстава у организације удруженог рада и друге облике удруживања рада и средстава, као и у погледу других питања која нису непосредно везана за сам поступак уписа. У том смислу развијена је и сарадња регистарских судија са субјектима уписа, друштвено-политичким заједницама и друштвено-политичким организацијама. Одржавају се стручни разговори, договори у виду консултација и давања мишљења и предлога, и то посебно када су у питању велики системи или чак на нивоу општина када су у питању реорганизације по гранама привреде. Нарочито је ово изражено у консултацијама код реорганизација пољопривреде, сложених система уопште, односно реорганизација из радних у сложене организације без обзира на грану као и код организација удруженог рада у друштвеним делатностима посебно васпитање и образовање, здравство, а нарочито у већим судовима, реорганизације у оквиру Универзитета и сл. Судови су, односно регистарске судије ангажовани и у акцијама организованим ради давања упутства око подношења захтева код посебних врста уписа и то на састанцима ширег значаја, регионално организованим, и на други начин, па је оваква сарадња дала резултате који су од наведених субјеката оцењени позитивно.

На овај начин су судије у отварању суда према друштву дале велики допринос и регистарске судије су по правилу, због афирмације кроз овакав начин рада, укључене у разне комисије друштвено-политичких заједница за спровођење Закона о удруженом раду као и за друге сличне друштвено-политичке акције.

Регистарске судије су својим новим начином рада, измењеним односом у раду и новим начином рада са странкама и поступањем у предметима пре подношења захтева кроз консултације, разговоре, примедбе, мишљења и прегледа самоуправних аката и свих прилога који се прилажу у поступку уписа, *утицале* да је превазиђено класично поступање суда. Судови су се на овај начин потпуно отворили, као органи друштва, према удруженом раду, активно тако да је на овај начин избегнуто свако непотребно формално одлучивање суда у поступку уписа и постигнута максимална ефикасност судова. Судија дакле не одлучује само поводом захтева за упис већ се укључује знатно пре поднетог захтева и активно доприноси да захтеви након њиховог подношења буду такви да се по њима може поступати, односно извршити упис.

Изнето, има за последицу, а што је врло значајно да је смањен временски размак између организовања у удруженом

раду, и уписа података у вези са овим у судски регистар па самим тим и између правног дејства према трећим лицима овог организовања. Овде се мора указати на то да овакав начин рада изискује велико ангажовање судије јер странке пре подношења захтева долазе у суд те се у суду разрађују сви они елементи који су од значаја за каснији упис у судски регистар ово како у самоуправним актима тако и у односу на поступак за њихово доношење, као и за доношење других одлука значајних за упис. Ово ангажовање суда доводи до тога да је веома мали број одбијених захтева, јер се недостаци отклањају у усменом контакту са странкама. Овоме доприноси и претходно укључивање и осталих радника у регистру који у контактима са странкама при самом подношењу пријаве помажу странкама у попуњавању образаца и сл. Одговорност ових радника је такође велика јер након донетих решења управо су они задужени за исправност техничке стране свих уписа односно за благовремено спровођење у судском регистру свих ових промена и података кроз активни и пасивни део регистарског улошка. Неажурност ових радника приликом спровођења промена у судском регистру и њихови пропусти изазвали би несагледиве штетне последице у правном промету.

Координирањем и сарадњом са удруженим радом друштвена улога суда је врло велика па и одговорност судије. У непосредном спровођењу Закона о удруженом раду и других прописа у сваком конкретном случају, својим ангажовањем и укључивањем пре подношења пријаве суд даје пун допринос спровођењу Закона а каснијом конкретизацијом и уписом промена које из овога настану, у судски регистар, делује као „продужена рука” удруженог рада и чини завршну фазу организовања и удруживања рада и средстава у организацијама удруженог рада и другим облицима удруживања.

Друштвено-политичка одговорност судије у оваквом поступању је знатно већа јер не одговара само за законитост у поступку уписа већ и за дата мишљења, предлоге и сугестије у току консултације што изискује од судије познавање материје из области удруженог рада и материје уопште. Имајући у виду да је регистарски судија тај који контролише списе у поступку уписа (садржај самоуправних општих аката у односу на податке који се уписују у судски регистар и законитости спроведеног поступка за доношење истих), изнете претходне консултације имају изузетан значај за употпуњавање самоуправних општих аката и осталих аката пре одлучивања о овима од стране радника, и пре подношења захтева.

Овакав рад, као што је изнето, знатно ангажује судију, међутим ово ангажовање се у знатној мери повећава и тиме што странке по правилу долазе неспремне, често и необавештене о материји за коју се интересују и што судије морају да дају допринос оваквим странкама и у објашњавању по питањима која су у прописима чак на јасан начин регулисана.

Ово се нарочито изражава код захтева за консултације у погледу могућих врста реорганизација, трансформација и уса-

глашавања са Законом о удруженом раду а поводом израде програма субјеката у смислу члана 660. став 1. Закона о удруженом раду. Управо у одговорима који се дају на оваква питања а не односе се на поступак уписа сматрамо да би значајну помоћ у сарадњи са удруженим радом, пружило активирање друштвеног правобраниоца самоуправљања који сигурно у том правцу и делује, а нарочито судова удруженог рада имајући у виду да је надлежност ових управо везана за питање материјално-правне природе и оцене услова код организовања удруженог рада и самоуправног закључивања споразума. Из ових разлога сарадња друштвених правобраниоца самоуправљања, судова удруженог рада и регистарских судова имала би посебан значај за даљи рад на доградњи система, те би је требало више развити.

Регулисање уписа у судски регистар

У систем новог регулисања судског регистра и поступања у истом поред Закона о удруженом раду, Уредбе о уписима организација удруженог рада и других субјеката у судски регистар и Правилника о облику и садржини образаца за упис организација удруженог рада и других субјеката у судски регистар, спадају и одређени републички односно покрајински закони и уредбе којима се прописује обавезност и начин уписа и других субјеката који учествују у правном промету. Међутим управо прва три савезна прописа су комплексни нормативни акти који су посвећени јединственом задатку за спровођење уписа у судски регистар. Закон о удруженом раду у одредбама које се односе на судски регистар са Уредбом и Правилником представљају потпуну правну подударност и усаглашеност тако да служе обезбеђењу режима и инструмената за правилан упис у судски регистар као и за његово правилно вођење.

Однос Уредбе о уписима у судски регистар организација удруженог рада и других субјеката према Закону о удруженом раду

Треба истаћи да и у одредбама Уредбе које се односе на спровођење уписа у судски регистар у вези са Законом о удруженом раду постоји такав однос да су Уредбом неке одредбе проширене неке другачије регулисане, у самом спровођењу поступка уписа, због чега је и поступање регистарског суда врло деликатно. Ово је нарочито изражено код објашњења разлике пословних јединица које се уписују у судски регистар и оних који се евидентирају у судском регистру, при чему је Уредбом (чл. 2. став 3. и 4) прописано да се самоуправним општим актом основне организације удруженог рада, односно радне организације која у свом саставу нема основне организације удруженог рада морају предвидети: овлашћења пословних јединица у прав-

ном промету робе и услуга, која су то овлашћења и шта се сматра одређеним овлашћењима. На овај начин регистарски суд у поступку уписа оваквих јединица мора имати одредбе из самоуправног општег акта у односу на овај елеменат који није прописан Законом.

Уредбом (члан 5. став 1) је надаље проширен начин означавања врсте и обима одговорности основних организација удруженог рада за обавезе радне организације у односу на члан 420. став 2. Закона о удруженом раду са алтернативом у скраћеницама као могућим начином означавања одговорности, поред начина одређеног Законом. На исти начин проширена је и одредба члана 421. Закона о удруженом раду (члан 5. став 6. Уредбе) и императивно као садржина назива основне организације удруженог рада одређена и ознака о врсти и обиму одговорности других основних за њене обавезе, иако овај императив у члану 421. Закона о удруженом раду не постоји.

Карактеристично је, а што је било и предмет дискусије и примедба у току израде Уредбе о уписима организација удруженог рада и других субјеката у судски регистар, и према надлежности регистарског суда. Члан 453. став 1. Закона о удруженом раду проширен је чланом 12. став 3. Уредбе тако да се утврђује друга надлежност у случају уписа промена у организовању и промена других података, код субјекта уписа. Ово у самом спровођењу уписа у судски регистар има значај и прихваћено је у коначном тексту Уредбе из разлога целисходности, ефикасности и убрзања поступања нарочито код реорганизација. Промена надлежности код уписа промена у организовању и уписа промена других података прихваћено је и због усаглашавања у смислу члана 660. став 1. Закона о удруженом раду јер су све организације удруженог рада, пословне заједнице и организације пословног удруживања дужне да саобразе своју организацију и ускладе самоуправне спорузме о удруживању, друге самоуправне спорузме, статуте и друге самоуправне опште акте одредбама овог Закона у роковима које утврде програмима спровођења одредаба овог Закона, а најдоцније у року од 2 године од дана његовог ступања на снагу. Основано се претпостављало, али сматрамо да је пракса ово већ потврдила где је дошло до непосредне примене овакве надлежности, да се брже поступа и исти су критеријуми у односу на све субјекте на које се одређена промена у организовању односи ако је цео поступак концентрисан код једног суда. Ово убрзање поступка постигнуто је и у фази претходне консултације са поступајућим судом обзиром да је концентрацијом уписа реорганизација, односно промена у организовању постигнуто то да се странке и у претходним разговорима увек обраћају једном суду на једном месту.

У вези са овим унете су и нове одредбе у Уредби, које разрађују поступање регистарског суда који је уписао нову радну организацију, и регистарског суда према седишту нове радне организације, јер је регистарски суд код кога је уписана нова радна организација по члану 121. став 1. Уредбе нова кате-

ија у регистарском поступку и захтева изузетно ефикасно и
зо поступање управо овога суда како други уписи у новој
дној организацији не би чекали.

Нови судски регистар

За поступање и упис у судски регистар карактеристично
да је Уредбом о уписима у судски регистар организација
руженог рада и Упутством за вођење судског регистра Служ-
ни лист СФРЈ 42/73 и 65/73 *уведен нови судски регистар* који
организован на сасвим новим принципима, који је већ пости-
жељене резултате.

Стари судски регистар по коме су уписивани субјекти до
ношења Закона о конституисању и упису у судски регистар
ганизација удруженог рада и до увођења новог судског ре-
стра односно до увођења јединственог система нове методоло-
је уписа која је отпочела са 1. I 1974. године водио се судски
гистар на начин који је био уведен у пракси још у време
живања правих регистра.

Стари судски регистар вођен је методом везаних књига
о средства евидентирања ручним уписивањем података у реги-
стрске књиге на основу претходно донетих решења од стране
ступајућег судије и то хронолошким редом субјектата тако
се сви подаци за одређени субјекат нису налазили у једној
лизи него по правилу у више књига формата 42,0 × 59,4 cm
днога листа, па сви уписи нису могли бити у ажурном стању.

Обзиром на нове могућности организовања и удруживања
је су поставили Уставни амандмани а конкретизовао Закон о
нституисању и упису у судски регистар организација удру-
женог рада, нису могли бити вођени на овакав начин нити
се при оваквој технологији уписа могле пратити све промене
динамици нашег друштвено-привредног развоја нарочито по-
те потпуног напуштања административног регулисања односа
треласка на самоуправно одлучивање у организовању и удру-
живању.

Због овога нови начин вођења судског регистра, путем пот-
но нове технологије која се састоји у увођењу образаца за
дношење пријаве на којима се испуњавају и подаци који ула-
у судски регистар, те формирањем књига судског регистра у
ду слободних листова, чиме су старе регистарске књиге на-
штене, а ово решено прилозима уз пријаву у које се уносе
и подаци који се обавезно уписују у судски регистар (подаци
2. став 2. Закона о удруженом раду) што попуњава странка
говремено већ приликом подношења пријаве, обезбеђује тач-
ст и ажурност свих уписа. При оваквом начину рада регистар-
и листови групишу се према њиховој логичности промена
ко да се у регистарском улошку уносе најновији подаци и
ај се налази у најажурнијем стању. Ово се нарочито постиже
споделом регистарских листова у активни и пасивни део реги-
арског улошка што ствара и визуелну прегледност при самом

погледу на регистарски уложак. Обзиром да омот регистарског улошка са преградним картонима и међукартонима служи за смештај уписаних података у одређеном регистарском улошку, то је картотечки начин вођења новог судског регистра у целисти усклађен са новом технологијом уопште. Без оваквог начина вођења судског регистра, због динамике привредног развоја и промена у организовању и овлашћењима не би се могла обезбедити ажурност у судском регистру, а што је од значаја за сигурност у правном промету нашег самоуправног социјалистичког друштва.

Нови начин уписа и вођења судског регистра *дограђен* је новом Уредбом о уписима организација удруженог рада и других субјеката у судски регистар и Правилником о облику и садржини образаца за упис организације удруженог рада и других субјеката у судски регистар (Службени лист СФРЈ 21/77) утолико што је режимом и инструментима за упис у судски регистар у овим прописима дата конкретизација односно реализација организовања и удруживања у удруженом раду, кроз судски регистар.

Концепција Уредбе којом је код разраде појединих врста уписа одмах предвиђена врста пријаве са прилозима на образцима представља у великој мери побољшање начина поступања странака и суда и отклања раније несугласице које су се у односу на саму технику уписа између суда и странке често појављивале. Новине у техници рада у односу на побољшање и убрзање самог начина рада у поступку уписа у судски регистар, и поступања суда у вођењу регистра нарочито је значајан у односу на нове образце пријаве и прилога уз пријаву који знатно смањују време и трошкове странака код уписа промена одређених података у судски регистар. Увођењем нових образаца прилога уз пријаву у којима су осим у прилогу број 1 изостављени одељци где се понавља фирма односно назив субјеката уписа превазиђена је она констатација која је важила нарочито код промена фирме, да је суду потребно носити „пакете папира”. У првобитним образцима прилога уз пријаву као што је познато сваки прилог без обзира која се врста података уписивала на њему обавезно је садржавао фирму односно назив на који се субјект уписа односио, тако да је приликом промена фирме односно назива субјеката у чијем саставу се налази други субјект или пак пословна јединица изискивао промену свих прилога уписаних у односу на цео субјект уписа и пословне јединице.

Овакав начин вођења судског регистра оптерећивао је и суд и странке и изискивао велике трошкове.

Примера ради при промени дела фирме радне организације са 10 основних организација удруженог рада и 280 пословних јединица у једном конкретном случају било је потребно попуњити 1400 прилога уз пријаву, и све ово након доношења решења спровести у регистар, односно изменити цео активни део за све ове субјекте.

Ово побољшање-смањивање техничког обима рада код припреме образаца за упис односи се нарочито и на разграничења пословних јединица које се уписују у судски регистар са одређеним елементима и оне које се евидентирају, за које се посебни подаци у судски регистар не уписују. Код ових промена као што је већ речено како у техничком смислу и у самом оптерећењу суда и странака, тако и у погледу веће прегледности свих података који су од утицаја на правни промет изузетно се много постигло.

Овлашћење регистарског суда и поступак

Приликом одлучивања о упису у судски регистар, суд има посебна овлашћења у односу на која постоје новине у Закону о удруженом раду иако су сличне одредбе постојале и у Закону о конституисању и упису у судски регистар организација удруженог рада. Према члану 449. Закона о удруженом раду, суд је дужан да изврши упис у судски регистар ако је пријаву са прописаном садржином поднело овлашћено лице, ако су пријави приложене одређене исправе са прописаном садржином којима се доказују чињенице које су од значаја за упис у судски регистар и ако је захтев за упис у складу са Законом.

Регистарски суд дужан је да оцени да ли за упис постоје прописани услови.

Ако регистарски суд посумња у истинитост акта којим се доказује чињеница која је предмет уписа, или у законитост поступка по коме је акт донесен или законитост правне радње која је предмет уписа (закључење одређеног самоуправног споразума, избор, односно именовање органа организације и др.), суд ће по службеној дужности извидети околности које су од значаја за извршење уписа и одбити захтев за упис ако нађе да за упис не постоје услови.

Према члану 132. Уредбе о уписима организација удруженог рада и других субјеката у судски регистар, ако постоји сумња у истинитост исправе и других доказа којим се доказују чињенице које су предмет уписа или у законитост поступка по коме је исправа донесена или законитост правне радње која је предмет уписа (члан 449. став 3. Закона о удруженом раду) регистарски суд ће у ванпарничном поступку по службеној дужности извидети околности које су од значаја за упис. На основу резултата овог поступка, регистарски суд доноси решење.

Из оваквог овлашћења суда произилази и обавеза суда да у поступку спровођења уписа у судски регистар утврди да ли одређене исправе, па и самоуправна општа акта имају Законом прописану садржину, којом се доказују чињенице које су од значаја за упис у судски регистар, и да ли су донете на Законом прописан начин (поступак референдума и др.) па ако садржина истих није у складу са Законом или поступак за њихово доношење није спроведен на начин прописан Законом

да позове странку да све ове недостатке отклони. Међутим суд има дужност да у том случају поступа по службеној дужности те да ако у испитивању свега овога посумња у истинитост акта или законитост поступка на основу кога је акт донет испита све околности од значаја за упис у регистар и према утврђеним резултатима донесе одлуку.

Ова новина у овлашћењу суда у поступку уписа у судски регистар је потребна и нужна ценећи да све чињенице које се уписују у судски регистар морају бити *истините* и на Закону основане обзиром да је судски регистар јаван и да лице које се у правном промету, поступајући савесно поуздаје у податке уписане у судски регистар не може сносити штетне правне последице које из тога евентуално настану (члан 429. Закона о удруженом раду).

Због оваквог овлашћења суда и обавезе суда да у поступку уписа држећи се овога овлашћења проверава садржину аката, њихову истинитост као и законитост поступка суд је управо у свом раду развио један потпуно нови однос са странкама како је то у почетку овога излагања детаљно обрађено.

Међутим, неоправдано је у јавности истакнута пренаглашена улога регистарског суда у нашем друштву а у односу на удружени рад. Овакво мишљење формирало се у јавности због тога што је неоправдано за нерегистровање одређених захтева и за одређени број доказа, који је оцењен као велик, пребацивало на регистарски суд. Међутим чињеница је да су управо недостаци у садржини аката и у самом поступку изазивали застој у поступању суда а колико је то потребно за отклањање ових недостатака код самих субјеката.

Није сувишно истаћи да регистарски суд није тај који има било какву примарну улогу у односу на удружени рад. Важно је напоменути да се у судском регистру како је већ наведено само коначно спроводи, уз претходно наведену контролу оно што радници и други радни људи у удруженом раду самоуправно одлуче да ли кроз организовање или кроз промену одређених података.

Доношењем Закона о удруженом раду уз максимално ангажовање свих оних који раде на његовом спровођењу у пракси ови проблеми ће се превазићи нарочито уколико се при усаглашавању или доношењу нових самоуправних општинских аката у субјектима тако организују зборови и референдуми да се на зборовима размотре а на референдуму усвоје сви акти и донесу одлуке одлучујуће за одређено организовање или трансформацију субјеката.

Међутим не би требало због пропуста у регулисању одређених елемената у самоуправним општинским актима или организовању удруженог рада од стране субјеката који ово спроводе, пребацивати на формализам судова јер ово никад није био формализам нити се тако може сматрати него је то суштинско спровођење Закона односно Устава.

Новине у начину уписа и вођења судског регистра

У самом начину уписа у судски регистар који прати и вођење судског регистра и поступање суда при упису такође је у циљу побољшања и убрзања самог поступка у наведеним прописима знатно учињено. Приликом доношења решења побољшан је текст у прилозима тако да се у сваком регистарском листу врста уписа поводом кога је одређен податак уписан тачно види тако да до заблуде не може да дође. Сви елементи односно подаци који се обавезно уписују у судски регистар на измењени начин, уписују се тако да суд приликом доношења решења, примера ради код уписа делатности мора у целости да респектује Одлуку о јединственој номенклатури делатности као и законе и прописе донесене на основу закона у овој области при чему се упис делатности у судски регистар (примера ради смо овај елеменат узели), не разликује од разврставања по делатностима организација удруженог рада код органа статистике, СДК и др. За праћење друштвено економских појава и промена у организовању и код друштвених органа и организација знатно је побољшана прегледност, а унифицираност уписа делатности искључује могућност заблуде оних који су заинтересовани за оно чиме се одређена организација бави. Депонован потпис на одређеном обрасцу као новина улаже се у збирку исправа или иза регистарског листа 4. односно 4а одговарајућег регистарског улошка. Овај елеменат је врло важан обзиром да се истовремено код провере лица овлашћеног за заступање одмах може идентификовати његов потпис што је значајно за сигурност у правном промету, а у односу на овлашћења лица за заступање, односно закључивање уговора.

Новину представљају и одредбе које упућују на редослед уписа у сам судски регистар ако услед удруживања организација удруженог рада или други субјекат престаје да постоји што у старој Уредби није био случај него је ово било регулисано Упутством о вођењу судског регистра.

Немамо намеру да све новине изнесемо, међутим, сматрамо да је потребно још неке карактеристике истаћи као што је нова садржина збирке исправа која се чува код регистарског суда, а која се употпуњује актом о оснивању субјекта уписа, решењем надлежног органа да су испуњени услови у погледу техничке опремљености, заштите на раду и други прописани услови, оверени потпис лица овлашћеног за заступање уколико није уложен у регистар, самоуправни споразум о удруживању рада радника у основну организацију удруженог рада односно радну организацију без основних организација удруженог рада као и други самоуправни општи акти који се сматрају пословном тајном или које надлежни орган прогласи пословном тајном. Због тога је збирка исправа добила посебан значај те је и логична одредба да се збирка исправа само делимично може разгледати уз писмено одобрење судије надлежног за вођење судског регистра, а да се исправе и подаци који се сматрају пословном тајном не могу уопште разгледати. О овој новини регистар-

ски судови морају изузетно водити рачуна јер се пропуст у том смислу да се дозволи разгледање оних самоуправних општинских аката који представљају пословну тајну субјектата уписа или уколико би се дозволило разгледање збирке исправе без дозволе судије надлежног за вођење судског регистра, може сматрати одавање туђе пословне тајне.

Значајну новину у односу на поступак суда при упису у судски регистар представљају књиге контролника бројева регистарских уложака при чему уместо досадашњег регистарског улошка који се давао из књиге контролника бројева регистарског улошка без посебне ознаке сада је предвиђено да и број регистарског улошка субјектата уписа има идентификацијску ознаку зависно од групе субјектата којој припада. Идентификацијска ознака за организацију удруженог рада и друге субјекте уписа који се уписују по савезним законима одређено је бројем 1, а остале идентификацијске ознаке ако републичким односно покрајинским прописима није другачије одређено имају идентификацијске ознаке према групи субјектата са одређеним редним бројевима. Можемо напоменути да је на пример у САП Војводини према групи субјектата идентификацијска ознака другачија и то „33“ за земљорадничке задруге, „СИЗ“ за самоуправне интересне заједнице, „СЗ“ за стамбене задруге, тако да уз основни стални број регистарског улошка иде и наведена идентификацијска ознака. Новина су и идентификацијске ознаке за пословне јединице које се уписују у судски регистар и за оне које се евидентирају, што једна и друга промена у означавању субјектата представљају велик допринос за лакше разграничење субјектата и за већу прегледност судског регистра.

У овом делу излагања обухваћене су најбитније новине у поступку и техници уписа у судски регистар.

Изнето, у погледу технике и поступка уписа у судски регистар има карактер целине у односу на спровођење одредби Закона о удруженом раду и других прописа, са поступањем суда уопште у реализацији организовања и промена у организовању у удруженом раду.

Значај података уписаних у судски регистар уопште

Подаци уписани у судски регистар имају и други значај везано за сигурност у правном промету, па ћемо неке од ових навести. У свим поступцима имају значај доказног средства или представљају основне елементе за могућност поступања и других органа, обзиром да је регистар јавна књига, а изводи из регистра су јавне исправе, па према томе подаци уписани у регистар имају значај правних чињеница за које објективно право везује настанак, промену или престанак неког права.

У привредно-казненом поступку уписи у регистар служе за утврђивање и разрешавање привредно-казнене одговорности правних лица, а исто тако и за утврђивање одговорности одго-

ворних лица у субјектима уписа, нарочито када се ради о њиховим овлашћењима за заступање и о њиховом својству у субјекту — правном лицу. Ове чињенице су значајне из разлога што велик број субјеката по правилу нема своја нормативна акта о систематизацији радних места и о одговорности физичких лица за период на који се односи извршење привредног преступа, односно у време извршења привредног преступа. Поред тога и постојање одређених привредних преступа се утврђује на основу података уписаних у судски регистар јер управо повреда ових представља битно обележје привредних преступа (фирма, делатности и сл.).

На исти начин, извршење неких кривичних дела везано је за одређена својства физичких лица у правном лицу па извршиоци појединих дела могу бити лица која су заступници организације удруженог рада, која су овлашћена за закључивање уговора, која имају одређени службени положај или представљају службена лица. Ово нарочито када су у питању кривична дела према Кривичном закону СФРЈ као што су: злоупотреба положаја, овлашћења, превара у служби, несавестан рад у служби и сл. као и кривична дела против привреде предвиђена републичким односно покрајинским законима.

Поред тога у извесним случајевима битно обележје кривичног дела представљају елементи који се уписују у судски регистар као на пример: Неовлашћена употреба тубе фирме, неовлашћено посредовање или заступање у пословима спољно-трговинског промета и др.

У осталим поступцима па и у казним из података о фирми и називу субјекта уписа, њихових седишта и ближа адреса, са сигурношћу се може утврдити идентитет субјекта који учествује у пословима промета.

Надаље, правни континуитет, након промене у организовању субјекта уписа, између постојећег и ранијег субјекта уписа, утврђује се по правилу подацима из судског регистра. Ова чињеница је важна обзиром да при промени у организовању у удруженом раду настају статусне промене субјеката код којих нови субјекти који настају преузимају средства, права и обавезе (па и одговорност) у правном промету према трећим лицима, јер ранији субјекти престају да постоје, а што се уписује у судски регистар.

Правна ваљаност уговора и других правних послова увек зависи од овлашћења лица које закључује уговоре и предузима правне радње и од тога да ли се при овим пословима држао граница својих овлашћења. По члану 438. став 3. Закона о удруженом раду заступник је овлашћен да у име организације удруженог рада, у оквиру њене делатности, а у границама својих овлашћења, закључује уговоре и врши друге правне радње, као и да заступа организацију удруженог рада пред судовима и другим органима, па закључење правних послова од неовлашћеног лица односно лица које је прекорачило овлашће-

ња (уписана у судски регистар) или изван регистроване делатности може довести у питање ваљаност закљученог правног посла.

Задаци судског регистра

Имајући у виду чињеницу да се одређени, већи број субјеката, који су већ уписани у судски регистар и оних који ће настати по Закону о удруженом раду и другим прописима република и покрајина уписују у судски регистар, да једна врста субјеката неће моћи да буде више у судском регистру (основне организације удруженог рада заједничких служби, заједнице основних организација удруженог рада и пословна удружења), и да се сви подаци који се уписују у судски регистар за субјекте уписа морају усагласити са одговарајућим одредбама Закона о удруженом раду, то ће у току усаглашавања на основу члана 660. став 1. Закона о удруженом раду и за регистарске судове представљати нова оптерећења, и пред њих већ поставља нове задатке и даљу „мобилност” која је почела, у односу на сарадњу са удруженим радом и субјектима уписа у вези са њиховим обавезама да упишу у судски регистар све промене у организовању.

Поред овога ако имамо у виду, а о чему се мора водити рачуна и у програмима судова за усаглашавање са Законом о удруженом раду, да се и судски регистри морају усагласити са одредбама Уредбе о уписима организација удруженог рада и других субјеката у судски регистар у односу на употпуњавање збирке исправа у року од 6 месеци који већ истиче, а цео судски регистар у року од 2 године од ступања на снагу ове Уредбе, тада се може са сигурношћу рећи да су у овом тренутку задаци пред регистарским судовима велики.

Поред организација удруженог рада и других субјеката које ће према члану 660. став 1. Закона о удруженом раду вршити саобраћавање своје организације према одредбама Закона о удруженом раду, па према томе и промене у вези са овим саобраћавањем уписати у судски регистар, потребно је истаћи да ће и *остали субјекти* а који ће према члану 660. став 1. Закона о удруженом раду само усклађивати самоуправне споразуме о удруживању, друге самоуправне споразуме, статуте и друге самоуправне опште акте одредбама овог Закона, *такође морати* вршити уписе у судски регистар и то према подацима који се обавезно уписују у судски регистар сагласно члану 454. став 2. Закона. Наведено, из разлога што ће усклађивањем самоуправних аката у овим субјектима, подаци који се обавезно уписују у судски регистар морати бити регулисани у складу са одредбама Закона о удруженом раду и другим законима, а што је ранијим самоуправним актима ових субјеката било другачије регулисано па тиме и уписано у судски реги-

стар. Елементи фирме ускладиће се са чланом 420. и 421. Закона у вези са чланом 5. став 1. Уредбе; делатност организације удруженог рада и осталих субјеката са одредбама члана 409—413. Закона о удруженом раду и другим законима те упис ускладити према члану 6. Уредбе; врсте и обим одговорности за обавезе у правном промету са чланом 251. до 264. Закона а упис извршити према члану 4. став 2. тачка 4. и 5. Уредбе, лица овлашћена за заступање њихова овлашћења у правном промету у складу са чланом 438. Закона о удруженом раду, при чему ће се брисати лица овлашћена за потписивање и начин вођења књиговодства и састављање завршног рачуна, обзиром да ово више нису подаци који се обавезно уписују у судски регистар. Поред тога предстоји и нови начин уписа две категорије пословних јединица.

Прегледом неких обавеза које проистичу из одредаба Закона о удруженом раду у вези са саображавањем организације и усаглашавањем самоуправних аката према одредбама Закона, и из Уредбе, хтели смо да укажемо само на неке задатке који се већ постављају пред регистарске судове а који у овом тренутку по свом значају и обимности укључују регистарске судове у опште акције свих структура на што доследнијој и ефикаснијој примени Закона о удруженом раду.*

* Поводом примене Закона о удруженом раду, „Гласник“ ће у овом и наредна два броја објавити написе другарице Драгиње Крстић, судије Окружног привредног суда у Новом Саду. Овај чланак је први у тој серији, у следећем броју објавићемо „Саображавање организације и усклађивање самоуправних општих аката основних организација удруженог рада заједничких служби, заједница основних организација удруженог рада и организација пословних удруживања одредбама Закона о удруженом раду”, док ћемо у мартовском броју објавити чланак: „Обавезе организације удруженог рада и других субјеката уписа у судски регистар, у погледу промена условљених новим законодавством, са посебним освртом на рокове неопходних промена”.

Скрећемо пажњу читаоцима да је поводом исте тематике „Гласник” објавио наредни број у прошлој години: „Примена Закона о удруженом раду и нека питања у вези са уписом организације удруженог рада и других субјеката у судски регистар”.

Јован Гуцуња

судија Општинског суда у Новом Саду

ПРОЦЕСНОПРАВНО ДЕЈСТВО ОТВАРАЊА ПОСТУПКА ПРИНУДНОГ ПОРАВНАЊА

1. — *Циљ и функција принудног поравнања.* — Према своме циљу и функцији принудно поравнање је правни институт који спречава принудни престанак организација удруженог рада, регулише и разрешава имовинскоправне односе између поверилаца и њиховог заједничког инсолвентног дужника, те проблем инсолвентности уопште.

Принудно поравнање ван стечаја се закључује у Законом прописаном поступку. Отварање тог поступка производи многобројна правна дејства, која се манифестују у наступању разних правних последица. Та правна дејства могу по својој правној природи да буду материјалноправна и процесноправна. Предмет овог рада су ова друга — процесноправна дејства. Код принудног поравнања у стечају, многа од ових питања се не постављају на овакав начин, јер њему претходи стечајни поступак са својим материјалноправним и процесноправним дејствима.

2. — *Предмет процесноправног дејства отварања поступка.* — Процесноправна дејства отварања поступка принудног поравнања ван стечаја се углавном односе на ток судских поступака, који се воде против дужника поравнања. Судски поступци, на које би се то дејство најчешће односило, су извршни и парнични поступак.

Отварањем поступка принудног поравнања, код самог дужника поравнања не настају никакве процесноправне последице. То је резултат чињенице да материјалноправно дејство отварања поступка не доводи до губитка правног субјективитета дужника поравнања. Напротив, његов правни субјективитет, а то значи и правна и пословна способност, могу да остану неизмењени. Због тога не би било никаквих ограничења ни у страначкој ни у процесној пословној (парничној) способности дужника, које представљају процесноправни израз правног субјективитета, док правна и пословна способност представљају његову материјалноправну садржину.

Евентуално би могло бити говора о процесноправним последицама отварања поступка, које погађају дужника, у случају да, због ограничења неких његових права (чл. 19. Закона о принудном поравнању и стечају) дође до ограничења његове пословне способности, па због те материјалноправне последице дође и до привременог губитка његове процесне пословне способности. Но, споменута ограничења права дужника не делују *ex lege*, већ их изузетно изриче веће поравнања тек по отварању поступка. Та ограничења, међутим, не доводе увек и до губитка процесне пословне способности дужника. Због тога се овај проблем ретко поставља.

I

ДЕЈСТВО ОТВАРАЊА ПОСТУПКА ПРИНУДНОГ ПОРАВНАЊА НА ТОК ИЗВРШНОГ ПОСТУПКА

1. — *Прекид започетих и забрана дозволе нових извршења против дужника поравнања.* — Процесноправна последица отварања поступка принудног поравнања ван стечаја је да се на имовини дужника не могу дозволити извршења, а раније дозвољена извршења не могу спровести.¹ Овакво процесноправно дејство отварања поступка има за циљ да обезбеди права поверилаца и начело паритетног намирења потраживања поравнања, спречавањем умањења дужникове имовине и покушаја несавесних поверилаца да себе доведу у повлашћенији положај, намирењем свог потраживања у последњи час и то у целини.

Одредбама Закона о принудном поравнању и стечају (чл. 21) је предвиђено да се, од дана отварања поступка принудног поравнања, не могу против дужника поравнања дозволити извршења ради обезбеђења, нити извршења ради намирења у погледу којих постоји извршни наслов донесен до окончања поступка принудног поравнања. Започета извршења се прекидају.

Ова дејства наступају *ex lege*. Суд дозволе или суд спровођења извршења је једино овлашћен да утврди да ли је наступила чињеница отварања поступка, па ако јесте, његова одлука следи из чл. 21. Закона о принудном поравнању и стечају.

Забрана дозволе нових извршења, након отварања поступка принудног поравнања, се не односи само на појединачна извршења, већ и на генерално извршење. Чим је отворен поступак принудног поравнања, не може се за све време његовог трајања отворити стечај над тим истим дужником.

Најзад, забрана дозволе нових извршења спречава настајак нових принудних (судских) разлучних права.

¹ Види решење Врх. привр. суда Сл. 842/57. од 12. XI 1957. године.

Ове последице трају до правоснажног одобрења принудног поравнања, када наступа нова правна ситуација. Дужникова имовина тако на неки начин постаје неприступачна повериоцима.²

То, међутим, не значи да ће се, по правоснажном одобрењу постигнутог принудног поравнања, одмах моћи наставити прекинута извршења или на основу споменутих извршних наслова дозволити извршење. До тога не може доћи у одређеном року по окончању поступка одобрењем принудног поравнања, али више не због процесноправног дејства отварања поступка, већ из других разлога, који проистичу из специфичности одобреног принудног поравнања, а добијају процесноправно нормирање у законским правилима о извршењу и обезбеђењу потраживања.

2. — *Намирење излучних и разлучних поверилаца у извршном поступку.* — Споменуте процесноправне последице отварања поступка принудног поравнања из чл. 21. Закона о принудном поравнању и стечају односе се на све извршне поступке, који су у току, или се желе иницирати.

Међутим, постоји група поверилаца, која нема третман поверилаца поравнања, а ни њихова потраживања третман потраживања поравнања, већ напротив право одвојеног и често потпуног намирења. Ради се о излучним и разлучним повериоцима. Уколико би се процесноправна дејства отварања поступка принудног поравнања са последицама из чл. 21. Закона о принудном поравнању и стечају односила и на ове повериоце, тада би њихова права одвојеног намирења била само на папиру, без материјалноправне садржине. Из тога произлази да се према њима мора направити изузетак у односу на последице из чл. 21. ЗППС, а то је допуштање дозволе и спровођења извршења.

У одредбама Закона о принудном поравнању и стечају, које се односе на принудно поравнање, нема одредби које регулишу ово питање, али неке одредбе постоје у делу који се односи на стечај.

Према одредби чл. 99. став 4. Закона о принудном поравнању и стечају, ако је различно право, које је стечено извршењем остало на снази, стечајно веће ће на предлог поверилаца дозволити настављање извршног поступка и о томе обавестити извршни суд. Нема сметњи да се ова одредба сходно примени и у поступку принудног поравнања (чл. 37), али у проширеном дејству, због разлика у третману разлучних права у односу на стечајни поступак. То би значило да би веће поравнања допуштало наставак већ започетих извршења по предлогу излучних поверилаца и свих разлучних поверилаца, чија су различна права остала на снази, без обзира да ли су стечена принудним, законским или уговорним путем. Веће поравнања би, такође, допуштало и иницирање нових извршних поступака ради намирења потраживања означених разлучних

² Др Иво Политео: Ванстечајна принудна нагодба, Згб, 1923, стр. 28.

поверилаца и излучних поверилаца. Проширено дејство у сходној примени одредбе става 4. чл. 99. Закона о принудном поравнању и стечају произлази из различитог законског третмана разлучних права у поступку принудног поравнања у односу на стечајни поступак. Наиме, за разлику од стечајног поступка, у поступку принудног поравнања сва разлучна права без обзира на начин стицања имају исти законски третман, док се у стечајном поступку издваја разлучно право стечено принудним путем од разлучних права стечених законским и уговорним путем.

О допуштању наставка прекинутог извршног поступка, или иницирања новог извршног поступка, ако дотле није био ни започет, мора бити обавештен извршни суд, односно суд дозволе извршења, у зависности од тога која је од те две ситуације у питању.

Према нашем предратном праву, разлучни повериоци, ако су желели да се користе својим разлучним правом, морали су то своје право да пријаве у поступак, наводећи основ и висину до које је њиме покривено потраживање.³

Наш Закон о принудном поравнању и стечају није предвидео ову обавезу пријављивања разлучног права од поверилаца.

Сасвим је сигурно да се у првом случају тачније утврђују обавезе и стање дужника, али ипак не би било основа да се остваривање разлучног права условљава пријавом у поступак. Ово из разлога што оно даје право на безусловно одвојено намирење, а разлучни повериоци су и *ex lege* искључени из гласања.

3. — *Извршења по предлогу дужника поравнања.* — Из стилизације одредбе чл. 21. ЗППС произилази да се описана процесноправна дејства не односе на извршне поступке по предлогу дужника поравнања, ради намирења његовог потраживања. То је и разумљиво, јер се њиховим спровођењем у ствари увећава имовина дужника, од чега би повериоци могли имати само користи.

Међутим, ограничења из чл. 21. ЗППС би се могла односити на оне извршне поступке по предлогу дужника поравнања у којима је испуњење извршног захтева условљено одређеном претходном чинидбом (§ 12. ст. 2. Закона о извршењу и обезбеђењу потраживања — ИП), или противчинидабом (§ 13. ИП) од стране тог дужника. Одлука ће зависити од тога да ли се противчинидабом или претходном чинидбом умањује имовина дужника или повлашћује извршеник као овлашћеник права на противчинидабу односно претходну чинидбу.

³ Закон о принудном поравнању ван стечаја донет 22. XI 1929. године, а ступио на снагу 1. V 1930. године — § 28. ст. 3. и банска Наредба Краљевине Хрватске, Славоније и Далмације од 1. IX 1916. год. бр. 17500 о поступку код принудне нагоде ван стечаја — § 28. ст. 3. важила је само за Хрватску и Славонију.

ДЕЈСТВО ОТВАРАЊА ПОСТУПКА ПРИНУДНОГ ПОРАВНАЊА НА ТОК ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА

1. — *Дилеме о даљем току поступка.* — Према ранијем ставу наше судске праксе процесноправно дејство отварања поступка принудног поравнања ван стечаја производило је прекид парничног поступка, који се водио против дужника поравнања.⁴

Закон о принудном поравнању и стечају не садржи одредбе о правном дејству отварања поступка принудног поравнања на парнице против дужника поравнања. Такође, не садржи одредбе о таквом правном дејству отварања стечајног поступка, које би се сходно примениле у поступку принудног поравнања. Према неким мишљењима те одредбе нису унете у Закон о принудном поравнању и стечају, с обзиром на одредбу чл. 184. истог Закона, према којој се у поступку принудног поравнања и стечајном поступку сходно примењују одредбе Закона о парничном поступку.⁵

Према одредби чл. 212. став 1. тач. 4. Закона о парничном поступку (чл. 201. ранијег Закона), до прекида парничног поступка долази у случају када наступе правне последице отварања стечајног поступка. У Закону о парничном поступку се не третира питање дејства отварања поступка принудног поравнања на парнични поступак, а цитирана одредба ничим не указује да би требало да се односи и на ове случајеве. Стога се не може прихватити изложено мишљење засновано на одредби чл. 184. Закона о принудном поравнању и стечају.⁶

Због изнетог настаје дилема око исправности цитираног става Врховног привредног суда Југославије. Ова дилема се посебно продубљује, када се има у виду да у принципу отварањем поступка принудног поравнања дужник не губи парничну способност. Код принудног поравнања у стечају, где до прекида парница долази отварањем стечајног поступка, изнета дилема се не поставља.

У теорији и судској пракси наилазимо на два потпуно супротна становишта, у вези питања да ли отварањем поступка принудног поравнања долази до прекида покренутих парница против дужника поравнања.

⁴ Реш. Врх. привр. суда СЛ. — 832/59. од 24. XII 1959. г. — „Збирка судских одлука“, књ. IV, стр. 3, 1959, бр. одлуке 545.

⁵ З. Биро — П. Шурлан: Коментар Закона о принудном поравнању и стечају, Бгд, 1965, стр. 94.

⁶ На редовном периодичном састанку представника свих републичких и покрајинских виших привр. судова, ради разматрања питања од значаја за уједначавање судске праксе одржаном 27—29. V 1976. г. у вези питања „да ли се парнични поступак прекида за време док се води поступак за принудно поравнање“, заузето је следеће становиште: „ЗПП (чл. 201. и 202) не предвиђа принудно поравнање као разлог за прекид парничног поступка, а што не предвиђа ни ЗППС“. — Види „Привреда и право“, бр. 9/76, стр. 48.

2. — *Отварањем поступка принудног поравнања ван стечаја не прекида се ток парничног поступка.* — Према становиштима која су супротна изложеном ставу Врховног привредног суда, пошто је дужник задржао својство правног лица, затечене парнице се не прекидају него продужују.⁷

Правни став да се отварањем поступка принудног поравнања ван стечаја не прекидају парнице против дужника поравнања се брани бројним врло озбиљним аргументима.

— Пре свега, одредбама Закона о принудном поравнању и стечају и Закона о парничном поступку није предвиђено прекидање парничног поступка због отварања поступка принудног поравнања, већ само у случају отварања стечајног поступка. Из стилизације одредби чл. 212. ЗПП не произлази ниједан логичан разлог, који би указивао на законску нужност сходне примене ових одредби и на поступак принудног поравнања.

— Према одредбама Закона о принудном поравнању и стечају поверилац није дужан да пријави своја потраживања већу поравнања, нити се на то може принудити. С друге стране ни једна одредба ЗППС и ЗПП не спречава повериоце поравнања да, после отварања тог поступка, подносе тужбе против дужника поравнања ради намирена својих потраживања. Поверилац, дакле, не губи право да своја потраживања остварује у парници, тиме што је дошло до отварања поступка принудног поравнања и што није пријавио потраживање у поступак. Ако би дошло до прекида ових парница то би било у супротности са изнетим правилом.

— Поверилац може, на основу дотадашњег понашања дужника, да има сасвим извесну представу, да ли ће му дужник оспорити или признати потраживање, те се у првом случају одмах опредељује за парницу, да не губи на времену. Чини се, да би прекид поступка овде више конвенирао дужнику него повериоцу, чије је потраживање и тако у опасности.

— У нашем Закону о принудном поравнању и стечају предвиђена је могућност стављања нових понуда и то без ограничења, уколико прва не би била изгласана. То широко отвара врата несавесним дужницима да одуговлаче поступак принудног поравнања, нуђењем несразмерних квота поравнања према фактичком економско-финансијском стању, од чега поверилац може да трпи велике штете. Уколико би се још и парница прекинула, тада практично „повериоци којима је дужник поравнања оспорио потраживања не би могли током целог трајања поступка принудног поравнања исходити пресуду за ово своје потраживање.”⁸

⁷ Др С. Пуља: Грађанско процесно право — ванпарнични поступци, Бгд, 1938, стр. 227. и 249; И. Лекић: Проблеми поступка принудног поравнања ван поступка и у поступку стечаја — „Привредно правни приручник”, 7/72, стр. 12; Р. Кашанин: Поступак пред привредним судовима, Бгд, 1970, стр. 46.

⁸ И. Лекић: Нека питања у вези санације ОУР и принудног поравнања, „Правни живот”, стр. 165, бр. 4/75.

— Доношење пресуде о потраживању повериоца, пре постигнутог поравнања, не би штетило дужнику, јер се оно може извршавати само у складу и у границама принудног поравнања.

— Најзад, дужник и даље по отварању поступка принудног поравнања постоји као правно лице и по правилу не губи право одлучивања и располагања својом имовином, као ни парничну способност.

Сви изнети разлози указују оправданим прихватање става да отварање поступка принудног поравнања не производи прекид текућих парничних поступака против дужника поравнања, нити спречава покретање нових.

Полазећи од ових разлога судска пракса на територији СР Србије је заузела став да се отварањем поступка принудног поравнања парнице не прекидају, без обзира да ли су покретне пре отварања тог поступка или за време вођења истог.⁹

3. — *Становишта по којима отварањем поступка долази до прекида парница и њихова критика.* — Међутим, на територији СР Хрватске становиште судске праксе је да треба парнични поступак прекинути, а да се од времена правног учинка отварања поступка принудног поравнања па до рочишта на којем је одобрено принудно поравнање не може подносити тужба.¹⁰

Присталице овог становишта полазе од разлога процесне економије сматрајући неисправним водити парнице у ситуацији када повериоци треба да пријаве своја потраживања у поступку принудног поравнања, која се, ако су неоспорена, уносе у списак утврђених потраживања, а решење о одобрењу принудног поравнања је извршни наслов.¹¹

Међутим, процесна економија конципирана на описани начин, као аргумент против настављања започетих или покретања нових парница против дужника поравнања, не показује се довољном.

Једино би се у вези процесне економије, као разлога за прекид поступка, могло говорити о трошковима, пошто би пријавом потраживања дужници поравнања били заштићени од парничних трошкова, јер по чл. 35. Закона о принудном поравнању и стечају сваки учесник у поступку принудног поравнања сноси своје трошкове. Међутим, и то је само привидно. С обзиром на чл. 157 (стари 146) Закона о парничном поступку, сваки дужник поравнања се може у оваквом случају ослободити сносне трошкова, признањем тужбеног захтева у складу са условима из принудног поравнања, и напротив добити своје трошкове.¹²

⁹ Види ближе материјал са Саветовања о правној проблематици принудног поравнања и стечаја одржаног у Буковичкој бањи — Аран-Беловац од 10—12. III 1975. године.

¹⁰ Реш. Вишег привр. суда у Загребу, II, Сл. 257/73. од 8. V 1973. г.

¹¹ Ф. Гложинић: Санација и престанак организација удруженог рада — „Правни живот“, бр. 4/75, стр. 152.

¹² Одл. Вишег привр. суда Србије, Пж. — 1399/74, од 28. V 1975, „Збирка судске праксе“, 1976, бр. 21—22, стр. 86, бр. одл. III-1116 и др.

Мотивисаност прекида парничног поступка разлозима процесне економије се противи и циљевима правног института прекида поступка. Генерално посматрано, прекидом поступка се остварују различити циљеви. Неки од тих циљева служе заштити интереса странака (губитак парничне способности, престанак законског заступања, престанак судског рада, прекид саобраћајне везе са судом), или заштити интереса њених универзалних сукцесора или поверилаца (смрт странке, престанак правног лица, стечај), док је у другим ситуацијама прекид поступка начин да се избегну противречне одлуке (претходно питање), или да се не предузимају радње које у даљем току парнице могу изгубити дејство (повраћај у пређашње стање).¹³ Очигледно, процесна економија нема овде своје место.

Друго је, међутим, питање уколико је одлуком већа поравнања у смислу чл. 19. ЗППС дошло до таквих ограничења права дужника поравнања у располагању и одлучивању, да је то довело до привременог ограничења или губитка парничне или процесне пословне способности у ванпарничним поступцима. Тада би могло бити говора о прекиду поступка и то не само парничног већ и других судских поступака.¹⁴

4. — *Отварање поступка и надлежност суда.* — Отварање поступка принудног поравнања нема утицаја на промену месне и стварне надлежности суда.¹⁵

¹³ Др Б. Познић: Грађанско процесно право, Бгд, 1970, стр. 317.

¹⁴ Слично мишљење заступају мр М. Дика: Поступак присилне нагадбе — покретање и отварање поступка, „Информатор“, бр. 2351, од 18. IX 1976. г., стр. 13, те и И. Лекић: *op. cit.* — стр. чланак „Правни живот“, 4/75.

¹⁵ Одлука Врховног суда Југославије Гж. — 484/72. од 22. XII 1972. год. — „Збирка судске праксе“, 1973, бр. 11—12, стр. 749, бр. одлуке II-663.

Мирослав Витез

асистент Правног факултета у Новом Саду

СЛУЧАЈ ТЗВ. НЕТИПИЧНОГ КОМИСИОНОГ ПОСЛА У ПРАКСИ НАШИХ ПРИВРЕДНИХ СУДОВА

1.

Посебно интересантно питање о коме се расправљало у нашој судској пракси је тзв. нетипични комисион. Ради се, наиме, о специфичном облику комисионог посла који због реткости и неправилности свог појављивања у пословним односима, није типичан за привредноправну праксу. Најопштије речено, нетипични комисион је онај комисион који садржи и елементе других уговора робног промета, нпр. уговора о купопродаји, осигурању и других који се у њему изражавају у облику посебних — нетипичних дужности комисионара.

О једном случају нетипичног комисионог посла расправљало се и у пракси наших привредних судова. Тако је бивши Врховни привредни суд у образложењу једне своје пресуде, заузео следеће становиште:

„Код нетипичног комисионог уговора комисионар може поред својих опћих обавеза преузети и обавезу да робу испоручи у одређеном року.”¹

Утврђујући вољу уговорних странака, према којој је тужилац-купац (комитент) требао да специфицира предмет купопродаје са страним добављачем (треће лице), док је тужени (комисионар) у своју корист уговорио увозничку провизију од 5%, Врховни привредни суд је установио да „споменути уговор садржи елементе купопродајног и комисионог уговора”. (Иста одлука). Дакле, према његовом становишту, нетипични комисион постоји у случају када комисионар поред обавеза које по својој природи произилазе из комисионог посла, преузима и неку другу обавезу која није обухваћена садржином комисионог посла, није за њега карактеристична, типична, већ по својој природи припада неком другом привредно-правном послу. Нетипични комисион је мешовити уговор, који поред елемената уговора о комисиону садржи у одређеној мери и еле-

¹ Пресуда бр. Сл. 561/72. од 12. XII 1972. г. Информатор, бр. 1975, од 10. II 73., 17.

менте других уговора. При томе, комисиони посао би таквом мешовитом уговору давао основна обележја, док би присутност „примеса“ других привредноправних послова модифицирала његово дејство у одређеним правцима. Без обзира на те специфичности, такав уговор у основи би био уговор о комисиону. То је становиште и Врховног привредног суда које је изражено у наставку образложења исте пресуде:

„Врховни привредни суд, имајући у виду вољу парничних странака, утврђује да се ради о тзв. нетипичном уговору о комисиону, гдје је комисионар поред својих опћих обавеза преузео и обавезу да робу испоручи у одређеном року.”

Према правилима привредног права, комисионар није дужан да изврши привредноправни посао описан у комитентовом налогу. Он није дужник чинидбе из основног посла закљученог са трећим лицем. Његова је дужност да се заложи, труди и настоји да дође до извршења основног посла од стране трећег лица. Општа санкција за повреду ове главне обавезе комисионара је његова одговорност за штету. Дакле, од комисионара се не може захтевати испуњење чинидбе, већ само накнада штете под одређеним условима. Ова санкција важи за све обавезе комисионара из уобичајеног, типичног уговора о комисиону. Поставља се питање, да ли се ово правило може применити и на специфичне-нетипичне дужности комисионара или се на њих, можда, примењују правила о одговорности која важе за привредноправни посао за који су те дужности типичне, тј. конкретно — правила купопродаје?

Судска пракса се није прецизно изјаснила по овом питању. Нејасно је, да ли је бивши Врховни привредни суд тужиоцу-комитенту признао право на накнаду штете у смислу опште санкције због повреде комисионаревих дужности, или је тако одлучио примењујући правила уговора о купопродаји и зато, што је тужилац-комитент такву правну последицу тужбом захтевао. Тако се у образложењу исте пресуде наводи:

„Стога тужитељ у начелу има право на одштету због неиспуњења изричито преузете обавезе туженога.”

У вези утврђивања правне природе нетипичне дужности комисионара у конкретном случају, постављају се следећа питања: да ли нетипична обавеза следи судбину осталих обавеза из посла у који је инкорпорисана, или дели судбину обавеза посла из кога потиче? Или је, можда, комисионар у погледу конкретне дужности испоруке робе у одређеном року, комисионар „*star del credere*” односно да ли се налази у ситуацији самосталног иступања?

2.

Наше је мишљење да нетипична обавеза комисионара дели судбину осталих његових дужности из комисионог посла. „Дух” уговора о комисиону се протеже и на његове нетипичне елементе и због тога би било неправилно закључивање да се нети-

пична обавеза комисионара у конкретном случају цени према правилима уговора о купопродаји. Дужност комисионара да испоручи робу у одређеном року не значи да је он директни продавац те робе. И поред ове обавезе, он задржава положај комисионара, а тиме и сва права и обавезе које из тог положаја произилазе (дужност извршења налога, чувања интереса комитента, поступања са пажњом уредног привредника, обавештавање комитента, обавезе у погледу робе, подношење рачуна, предаја користи из посла, право на провизију, накнаду трошкова и др.). Тиме је спречена промена његових својстава комисионара у продавца, и претварање комисиона у купопродају. На то указује и конкретна одредба спорног уговора којом је комисионар предвидео у своју корист провизију од 5%. Обавеза испоруке робе ипак је елемент уговора о купопродаји, и у тој мери његов положај садржи примесу нетипичну за комисион а типичну за посао купопродаје. Присутност тог елемента модифицира дејство комисионог посла у одређеном правцу.

Правни положај нетипичног комисионара у конкретном случају је доста сличан положају комисионара код комисиона „star del credere”. У оба случаја комисионари одговарају у крајњој линији за испуњење главне чинидбе посла. Међутим, док је нетипични комисионар непосредно једини и главни дужник испоруке робе, докле код комисиона „star del credere”, који је по својој правној природи јемство, главни дужник је треће лице. Нетипични комисионар је као главни дужник у односу са комитентом, док је треће лице, као главни дужник код комисиона „star del credere” у правном односу са комисионарем. Тек после неиспуњења чинидбе од стране трећег лица, комитент је овлашћен да тужи комисионара за неизвршење обавезе од стране трећег лица, и да од њега тражи испуњење изостале чинидбе. Испуњење обавезе комисионара у овом случају је санкција за неизвршење уговорне обавезе од стране трећег лица, док је код наведеног нетипичног комисиона извршење испоруке робе од стране комисионара редован начин испуњења његове уговорне обавезе. Положај нетипичног комисионара је у свим фазама реализације уговора исти, док се положај комисионара „star del credere” мења — од јемца, у случају неизвршења обавезе од стране трећег лица — постаје главни дужник. Клаузула „star del credere” поопштрава одговорност комисионара у случају када треће лице не изврши своју обавезу. У том случају комитент је овлашћен да тужи комисионара за неизвршење обавезе од стране трећег лица и да од њега тражи испуњење обавезе или накнаду штете. Независно од ове одговорности на комисионару лежи његова редовна одговорност за штету коју причини комитенту неизвршењем својих дужности у току реализације уговора о комисиону. Ова одговорност, природно, увек стоји код редовног комисионара. Наведена правила о одговорности комисионара су неспорна и у судској пракси.

Нетипична обавеза комисионара да комитенту испоручи робу у одређеном року на први поглед доста подсећа на самостално иступање комисионара. Према формулацији у образложењу цитиране пресуде, да ће спецификацију робе „учинити тужитељ као купац (комитент — прим. М. В.) непосредно са иностраним добављачем” (трећим лицем — прим. М. В.), очигледно је да је треће лице комитенту било познато, што искључује могућност самосталног иступања комисионара. Друкчија би била ситуација када би комисионар задржао име трећег лица у тајности а преузео је нетипичну обавезу испоруке робе. Онда би се он недвосмислено третирао као продавац робе комитенту. Наиме, правило је, да у случају задржавања имена трећег лица у тајности пред комитентом, предност треба дати заштити интереса комитента и комисионара треба сматрати за купца односно продавца робе.² У случају конкретног нетипичног комисиона ово правило би долазило још више до изражаја, јер је комисионар изричито преузео обавезу испоруке робе у одређеном року.

Очигледно је да ова нетипична обавеза комисионара није израз његове властите пословне активности, него претпоставља активност трећег лица. По нашем мишљењу, комисионарева обавеза испоруке робе у одређеном року је само поштрена и роком модифицирана његова дужност предаје користи из посла комитенту. То је та специфичност коју по својој природи убицајени, типични комисиони посао не садржи. У редовним условима ова обавеза комисионара се не уговара. Она доспева у тренутку када је комисионар примио користи из посла од трећег лица.³ Код нетипичног комисиона у конкретном случају ова обавеза комисионара се везује за уговорени рок. Тиме добија форму и садржину обавезе испоруке робе из уговора о купопродаји. Нетипична дужност комисионара да испоручи робу у одређеном року претпоставља његово повећано залагање, активност, иницијативу у погледу набавке и предаје уговорене робе комитенту, док дужност предаје користи из посла садржи комисионареву пасивност, ишчекивање у погледу пријема испуњења од трећег лица. У том правцу посматрана, ова нетипична

² Ово правило предатног трговачког права је усвојено и у нашу правној теорији и судској пракси. Тако Капор, др Владимир — Царић, др Славко, Уговори робног промета, Привредна штампа, Београд, 1976, 204; Трајковић, др Миодраг, Правни односи код комисионе куповине и продаје робе у нашем и упоредном праву, Институт за упоредно право, Београд, 1969, 55.

Види пресуду Врховног привредног суда, Сл. 82/54 — према Трајковић, др Миодраг, *op. cit.*, 55.

³ Комисионар је дужан да сам, не чекајући захтев комитента, изврши предају свих користи из посла комитенту. То је дужност *ex lege*. Међутим, у судској пракси постоји двоумљење да ли ова дужност комисионара доспева по закону, или тек по захтеву комитента. Види решење Врховног привредног суда, Сл. 446/58, Збирка судских одлука III/2-588/58 и пресуду истог суда бр. Сл. 568/73, Привредноправни приручник, бр. 10/1974. г.

обавеза комисионара више гравитира купопродајном послу и то основној обавези продавца да испоручи робу. То је и становиште судске праксе, што се и види из цитиране пресуде.

3.

Одлучујући у границама тужбеног захтева, Врховни привредни суд је у образложењу наведене пресуде признао комитенту „...право на одштету због неиспуњења изричито преузете обавезе туженога”. Мислимо да је правилно применио материјално право и да није могао комисионара обавезати на испуњење чинидбе — и да је тужилац-комитент тако захтевао.

Нетипични комисион у овом случају и поред елемената купопродајног уговора, остаје комисион у основним обележјима. Иако се комисионар јаче обавезао, јер је преузео по тежини значајну обавезу, која је циљ целокупног комисионог посла (испоручу робу), ипак се његова одговорност модифицира само у одређеној мери. Она је проширена у квантитативном смислу, јер комисионар поред одговорности за своје опште обавезе одговара и за преузету нетипичну-обавезу испоруке робе у одређеном року. Ова одговорност је самим тим и тежа од одговорности код редовног комисиона, јер садржи додатни објективизирани основ за настанак одговорности комисионара — неиспоручу односно неуредну испоручу робе. Међутим, санкција је иста: накнада штете комитенту због неизвршења — повреде својих дужности.

Анализирајући конкретни случај нетипичног комисионог посла у судској пракси, можемо закључити да се ради о специфичном облику уговора о комисиону који представља прелазну форму између уобичајеног редовног комисиона и комисиона „*star del credere*”. У смислу становишта судске праксе нетипични комисион је, с обзиром на комисионареве дужности, тежи облик од комисиона „*star del credere*”, јер нетипични комисионар непосредно преузима главну обавезу посла — испуњење, а не акцесорну обавезу јемства за успех посла. С обзиром на врсту санкције због повреде својих дужности — обавеза накнаде штете, положај нетипичног комисионара је једнак положају комисионара из редовног, уобичајеног уговора о комисиону.

У вези с тим, поставља се питање, шта је по правној природи нетипична обавеза комисионара у конкретном случају?

Сматрамо да она има значај специфичног средства за обезбеђење ефикасности комисионог посла, тј. да је додатна, накнадна потврда за успех предузетог посла (осим обавезе настојања преузима и обавезу испуњења налога). Нетипичне дужности комисионара су уговорне одредбе којима се непосредно или посредно обезбеђује успех извршења комисионог налога. Њима се комисионар подстиче на још већу верност, лојалност, иницијативу, залагање и активност у реализацији комитентовог налога. Разуме се, да овакво повећано улагање напора у реализа-

цији посла истовремено чини оправданим захтев комисионара за већу цену своје услуге, тј. већи износ провизије, о чему се није расправљало у судској пракси. Предмет нетипичних обавеза комисионара могу бити и чинидбе из других привредно-правних послова. Мислимо да је то могуће и дозвољено, али би такву праксу уговарања нетипичних обавеза требало избегавати, јер су оне нетипичне, неуобичајене код комисионог посла. Оне би стварале потешкоће у тумачењу правног односа између странака, изазивале њихово неповерење, међусобне спорове, што би допринело увећању трошкова пословања. Таква пракса би довела у крајњој линији под знак питања и сам комисион као ефикасан и практичан правни инструмент развијеног робног промета. Исти циљ — ефикасност комисионог посла, странке могу остварити на сигурнији начин, помоћу других правних средстава (нпр. клаузулом „star del credere“).

ПРАВНА ПРАКСА

ИЗ СУДСТВА

Предлог за гоњење окривљеног поднет од стране оштећеног надлежном органу за време важења Законика о кривичном поступку, није изгубио вредност процесне иницијативе за даљи ток поступка услед промена кривичног законодавства.

Разлози

Против оптужених је поднета оптужница због кривичног дела разбојништва из члана 252. КЗ, на главном претресу од 22. IX 1977. године измењена је тако што је кривично дело квалификовано као крађа из члана 127. став 1. КЗ САПВ, па с обзиром на ово првостепени суд није донео побијану пресуду повредом прописа по питању постојања оптужбе овлашћеног тужиоца, нити би по оцени другостепеног суда ова повреда стајала и у случају осуде за кривично дело ситне крађе. Предлог за гоњење оштећени је ставио за време важења Законика о кривичном поступку, те у смислу члана 558. став 1. Закона о кривичном поступку наведена процесна иницијатива оштећеног није изгубила важност за даљи ток поступка. Стога у жалби браниоца оптуженог није основано истакнуто постојање битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 364. став 1. тачка 5. Закона о кривичном поступку.

(Врховни суд Војводине, пресуда Кж. 678/77 од 6. XI 1977).

У бракоразводним парницама одлучујући о издржавању и смештају заједничке деце суд није везан ни мишљењем органа старатељства нити чињеницама које је овај орган установио.

Из образложења

Првостепени суд је у одлуци о разводу брака пресудио да се деца повере оцу на смештај и издржавање.

Уважавајући жалбу мајке деце, другостепени суд је укинуо првостепену пресуду из следећих разлога:

Првостепени суд није потпуно утврдио чињенично стање потребно за пресуђење спора, почев од раскида брачне заједнице фебруара 1976. године па надаље. Поред тога, тужена у жалби наводи нове чињенице, које би могле бити од значаја код одлучивања о томе да ли је у интересу деце њихов смештај код једног или другог родитеља.

Пре свега овај жалбени суд указује на то да извештај органа старатељства не садржи чињенице на основу којих би се могао извести поуздан закључак о томе шта је у интересу деце, смештај код оца или код мајке. С друге стране ни првостепени суд није извео темељит доказни поступак у том правцу да би се установиле чињенице потребне за одлуку по члану 10. Закона о односима родитеља и деце („Сл. лист САПВ”, бр. 2/74).

Према члану 10. Закона о односима родитеља и деце ако се родитељи деце нису споразумели у погледу смештаја деце код једног или другог ради чувања, васпитања и издржавања, суд ће пошто прибави мишљење органа старатељства и пошто испита све околности одлучити хоће ли оба детета остати код једног или другог родитеља ради чувања и васпитања.

Према томе, мишљење органа старатељства не ослобађа суд од тога да сам утврди све околности потребне за пресуђење овог дела спора, поготову ако извештај и

мишљење органа старатељства не садржи податак тј. поуздано чињенице за закључак о томе шта одговара интересима деце, како је то предвиђено у члану 61. Закона о односима родитеља и деце.

Првостепени суд нити пре доношења своје прве одлуке, нити након укидања одлуке о смештају деце од стране овог суда није поступио у смислу овог законског прописа.

Осим тога, још пре доношења ове побјане одлуке је наступила нова околност, коју првостепени суд није ценио нити је утврђивао даље чињенице у вези тога, које би биле битне за пресуђење спора.

Наиме, из исказа детета странака се види да стамбене прилике тужене нису исте као што су биле за време извештаја органа старатељства. Тужена је тада становала као подстанар у соби и кухињи са децом тј. у стамбеним приликама недовољним за смештај мајке и двоје деце, међутим, дете странака малодобни Т. је изјавио да сада сви станују код бабе која има двособан стан.

У вези са тим је тужена навела у жалби да станује код родитеља у двособном стану.

Према томе се изменио један од битних услова за смештај деце после доношења прве одлуке што првостепени суд није ваљано ценио, нити је установио било путем органа старатељства или непосредним извођењем доказа, колико би измењене стамбене прилике могле утицати на одлуку о смештају. Измењене стамбене прилике тужене су уско повезане и са питањем чувања деце док је тужена на радном месту, јер би њени родитељи могли водити бригу о деци за то време само одлазећи у стан тужене из оближњег свог стана.

(Врховни суд Војводине, Решење Гж. 812/77 од 19. X 1977).

Југословенском држављанину који се иселио из СФРЈ пре ступања на снагу Закона о југословенском држављанству („Сл. лист СФРЈ”, бр. 38/64), живи у иностранству и стекао је држављанство земље чијој народности припада, престаје југословенско држављанство даном стицања страног држављанства.

Таквим лицима престало је и право својине на некретнинама у СФРЈ у смислу члана 3. Закона о изменама и допунама Закона о национализацији приватних привредних предузећа („Сл. лист СФРЈ”, бр. 35/48).

Из образложења

Тужитељица је тужбом против општине тражила утврђење права власништва на некретнинама по основу наследства, те је уједно тражила и брисање укњиже власништва у корист друштвене својине и укњиже на своје име.

Првостепени суд је одбио тужбени захтев тужитељице а другостепени суд је одбио њену жалбу изјављену против првостепене пресуде.

У образложењу другостепене пресуде се наводи следеће:

Није спорно да је тужитељица од времена окупације па до данас настањена у Мабарској и да је тамо 1961. године склопила брак са мабарским држављанином.

Из горњих неспорних чињеница првостепени суд је утврдио да је тужитељица удајом стекла мабарско држављанство.

Према члану 23. Закона о југословенском држављанству („Сл. лист СФРЈ”, број 38/64) југословенски држављанин, који се пре дана ступања на снагу тога закона (1964. године) иселио из Југославије, па живи у иностранству и стекао је држављанство земље чијој народности припада, престаје југословенско држављанство даном стицања страног држављанства.

Утврђење првостепеног суда да је тужитељица пре 1964. године стекла мабарско држављанство тужитељица својом жалбом не побија. Она у току целог поступка није ни истакла, нити пружила доказ о томе, да све до подношења тужбе није стекла мабарско држављанство. Из овога произилази да је утврђење првостепеног суда, да је тужитељица стекла мабарско држављанство правилно, у ком случају је тужитељици у смислу горе цитираног законског прописа престало југословенско држављанство. Утврђујући ово, правилно је првостепени суд у смислу одредаба члана 3. Закона о изменама и до-

пунама Закона о национализацији приватних привредних предузећа („Сл. лист ФНРЈ”, број 35/48), нашао да је тужитељица губитком југословенског држављанства изгубила и право својине на непокретностима у Југославији.

Не стоји жалбени разлог да одредбе члана 23. Закона о југословенском држављанству из 1964. године немају повратно дејство. У принципу се заиста само законом може одредити да поједине његове одредбе и прописи донесени на основу таквих одредаба имају повратно дејство, али се у конкретном случају баш о томе и ради. Ван сваке сумње је, наиме, да се одредбе члана 23. Закона о југословенском држављанству из 1964. године односе на случајеве настале пре дана ступања на снагу тога закона, па према томе његово повратно дејство произилази из самог текста законске одредбе.

Одредба члана 3. Закона о изменама Закона о национализацији је такође јасна. По тој одредби југословенски држављанин који пређе у страну држављанство губи право својине на непокретностима у Југославији. Будући да тужитељица не оспорава утврђење суда да је стекла мађарско држављанство пре 1964. године, другостепени суд у свему усваја чињенично утврђење, правно становиште и образложење првостепеног суда. Како пак тужитељица у својој жалби није навела разлоге због којих би се пресуда првостепеног суда могла основано побијати, изјављену жалбу је валао применом одредбе члана 356. ЗПП одбити и пресуду првостепеног суда потврдити.

(Врховни суд Војводине, пресуда Гж. 277/77 од 20. X 1977).

Отказ уговора о коришћењу стана по члану 52. Закона о стамбеним односима („Сл. лист САПВ”, број 15/74).

Из образложења

Пресудом првостепеног суда усвојен је отказ уговора о коришћењу стана, па је наложено туженима да су дужни иселити се из двособног комфорног стана и предати

га тужиоцу слободног од ствари и лица.

По жалби тужених другостепени суд је првостепену пресуду преиначио тако што је тужбени захтев тужиље одбио као неоснован.

Поводом ревизије тужитељице другостепена пресуда је преиначена тако да се жалба тужених против првостепене пресуде као неоснована одбија и првостепена пресуда потврђује:

У пресуди ревизионог суда се наводи следеће:

Према садржини списка и сагласном утврђењу нижестепених суда међу странкама није спорно, да је тужиља давалац на коришћење спорног стана по основу радног односа првотуженог, те да је овај тужени раскинуо радни однос са тужиљом 25. I 1971. године и засновао радни однос где су тужени купили и постали власници двособног комфорног стана. У овај стан су се тужени са своје двоје малолетне деце уселили у јесен 1974. године, док су већину својих ствари оставили у спорном стану у којем је остала да станује и ташта првотуженог, која је поднела и захтев 20. X 1975. године надлежном СИЗ-у за становање да се утврди да је она носиоца станарског права на спорном стану.

Супротно схватању првостепеног суда по оцени другостепеног суда да решење овог спора није битно да ли је умешач била члан породичног домаћинства тужених и као таква корисник спорног стана, већ је битно да су се тужени коначно иселили из спорног стана, па тужиља не може тражити њихово исељење из спорног стана. Стога је тужиља тужбом требала да обухвати умешача Д. П. ради исељења и тада би се могло расправити питање да ли је она била члан породичног домаћинства тужених, односно то питање ће бити од значаја и у овом поступку поводом њеног захтева да се утврди за носиоца станарског права на спорном стану. Полазећи од изложеног првостепени суд сматра да у конкретном случају има разлога за отказ уговора о коришћењу спорног стана туженима и захтеву за њихово исељење по члану 52. Закона о стамбеним односима.

Међутим, за решење овог спора по оцени другостепеног суда није

одлучна само чињеница, што су се тужени са своје двоје малодобне деце у јесен 1974. године уселили у купљени стан, као што то погрешно сматра другостепени суд. Треба имати у виду и по туженима признату и по првостепеном суду утврђену чињеницу, да тужени и даље користе спорни стан и да су због тога у спорном стану оставили већину својих ствари, те да коришћење врше и преко таште првостепеног умешача Д. Другостепени суд прелази преко ове чињеничне тврдње тужених и услед тога изводи погрешан чињенични закључак, да су се тужени коначно иселили из спорног стана, па услед тога изводи и погрешан правни закључак, да у конкретном случају нема места отказу уговора о коришћењу спорног стана туженима из разлога предвиђеног у члану 52. ЗСО.

Када према изложеном стању ствари тужени по сопственој тврдњи као носиоци станарског права користе и даље спорни стан, а то не чине ради задовољења сталних потреба за становањем чему им служи онај купљени стан у који су се неспорно уселили још у јесен 1974. године, онда у условима конкретног случаја по мишљењу ревизијског суда постоје услови за отказ уговора о коришћењу стана туженима из члана 52. ЗСО. С тим у вези треба имати у виду и члан 60. ЗСО по коме се обавеза носиоца станарског права на иселење из стана односи и на остале кориснике стана, што је овде од значаја за умешача. Његов случај се према садашњем стању ствари не може сматрати оним који има у виду члан 17. ЗСО и под претпоставком да је члан породичног домаћинства тужених, обзиром на признату чињеницу од стране тужених да као носиоци станарског права нису престали трајно да користе спорни стан.

(Врховни суд Војводине, Пресуда Рев. 110/77 од 22. IX 1977).

Ништав је правни посао који је у име и за рачун радне организације закључио инокосни пословодни орган у прекорачењу својих овлашћења.

Из образложења

Према чињеничном стању првостепене пресуде, а то чињенично стање као тачно и потпуно утврђено прихвата и другостепени суд, неутврђеног дана октобра 1976. г. у атељеу тужиоца вођен је разговор између тужиоца и тадашњег директора тужене око купопродаје тужиоцевих слика туженој, па је дошло до „начелног споразума“ о купопродајној цени за три одређене слике, које је тужилац касније пренео у просторију тужене, где се и данас налазе. Према даљем утврђењу, приликом тог разговора поменути директор увервао је тужиоца да је он надлежан за закључење уговора о купопродаји слика а да посебна комисија тужене само формално треба да одобри ту куповину.

Из датих чињеница су оба ниже степена суда извела погрешан правни закључак да је дошло до закључења ваљаног уговора о купопродаји слика и да је стога тужилац овлашћен захтевати извршење уговора тј. исплату куповне цене.

Према тада важећем самоуправном акту тужене (Правилник о условима и начину образовања амортизације основних средстава) дела ликовне уметности (слике, скулптуре и друго) представљају основна средства тужене (члан 5), а према даљој одредби истог основног акта (члан 25) за прибављање основних средстава у вредности од 100.000 динара овлашћен је савет тужене, а ако се ради о основним средствима преко 100.000 динара одбор оснивача тужене.

Није спорно да савет тужене није одобрио куповину поменутих слика.

Према члану 79. Закона о конституисању и упису у судски регистар ОУР-а, који је био на снази до ступања на снагу Закона о удруженом раду, дакле који је био на снази и у време разговора у атељеу тужиоца („Сл. лист СФРЈ”, бр. 22/73 и 63/73), организација удруженог рада заступа лице одређено статутном ОУР-а, или њен инокосни орган, с тим да уговоре у име ОУР-а може закључивати само у оквиру овлашћења уписаних у судски регистар а утврђених статутном ОУР-а односно самоуправним споразумом. Одговарајуће одредбе на-

лазе се и у ставу 3—6. члана 438. садашњег ЗОУР-а.

Према томе, када је директор тужене, приликом разговора у атељеу тужиоца саопштио тужиоцу да куповина одабраних слика подлеже одобрењу комисије туженог, ма и „форме ради”, те када цитирани самоуправни акт тужене и законски пропис потврђују да директор није овлашћен да закључи ваљани уговор о купопродаји слика и да је тужилац то знао или бар могао знати онда је очигледно да право ваљаног уговора нема и да тужилац не може захтевати од тужене извршење обавеза из таквог уговора.

Приликом решавања по захтеву за накнаду штете због несреће на послу, суд у оцени о постојању узрочне везе између озледа и здравственог стања није везан оценом инвалидске комисије датом у поступку остваривања права из инвалидског осигурања.

Из образложења

Првостепени суд је одбио део тужбеног захтева тужиоца којим је тражио разлику између личног дохотка и пензије, јер да је инвалидност због којег је пензионисан, последица несреће на послу.

Другостепени суд је уважио жалбу тужиоца и првостепену пресуду укинуо. У разлозима другостепене пресуде се наводи следеће:

Прегледан од стране стручњака лекара Судско-медицинског одбора Медицинског факултета 8. маја 1973. године након свестраног испитивања повређене кичме тужиоца је утврђено да је тужилац приликом превртања трактора задобио повреду која се састојала од искакања међупршљенске плоче између 4—5 слабинског пршљена и створила се сметња у ходу. Због тога је морао бити оперисан да би се сметње притиска на коренове отклониле. Од стране Судско-медицинског одбора је утврђено да је ова повреда била узрок свих досадашњих тегоба тужиоца.

Насупрот налаза и мишљења Судско-медицинског одбора Медицинског факултета, првостепени суд је на основу решења СИЗ-а за

здравство у ком решењу се позива на оцену и мишљење другостепене инвалидске комисије — установио да је инвалидност I категорије код тужиоца наступила услед последица болести, а III категорија услед несреће на послу, што на укупну инвалидност утиче са 30%.

Уважавајући жалбу тужиоца против побијајућег дела првостепене пресуде жалбени суд установљава да првостепени суд није потпуно утврдио чињенично стање, јер није утврдио у чему се састоји та болест, која је довела до инвалидности тужиоца I категорије, те да ли је та болест у узрочној вези са повредом тужиоца 17. септембра 1967. године о чему је према горе изложенима дао одређено мишљење Судско-медицински одбор Медицинског факултета.

Другостепени суд истиче да чињенична установљења СИЗ-а за здравство од 15. априла 1976. године не ослобађају суд да у поступку утврђења накнаде штете услед изгубљене зараде поводом повреде, самостално утврди узроке болести, боловања и инвалидности тужиоца.

Стога се упућује првостепени суд да настави поступак довршења вештачења, које је одређено решењем првостепеног суда од 15. II 1977. године, насупрот тога што Судско-медицински одбор није дао затражено мишљење, те да установи у чему се састоји болест тужиоца на коју се позива у налазу, оцени и мишљењу Другостепена инвалидска комисија, те да ли је та болест у непосредној узрочној вези са повредом тужиоца од 17. септембра 1967. године, а да након тога, закључи да ли су боловање тужиоца и губитак зараде услед тога, као и услед његовог пензионисања после неспособности за рад проузроковани непосредно описаном несрећом на послу и повредом кичме задобијене том приликом, или пак и болешћу и којом.

(Врховни суд Војводине, Решење Гж. 795/77 од 19. X 1977)

Налаз вештака дат странци по њеном захтеву не може бити разлог за понављање поступка.

Из образложења

Тужитељица је тражила понављање правојано окончаног поступка позивом на налаз вештака који је графолошки стручњак дао по њеном захтеву о аутентичности потписа на исправи.

Првостепени суд је одбио предлог за понављање поступка а другостепени суд је одбио жалбу изјављену против првостепеног решења из следећих разлога:

Према одредаби члана 421. тачка 9. ЗПП („Сл. лист СФРЈ”, број 4/77) понављање поступка може се дозволити услед сазнања странке за нове чињенице, или ако нађе или стекне могућност да употреби нове доказе, а на основу којих би за странку могла бити донета повољнија одлука да су те чињенице или докази били употребљени у ранијем поступку. Из овога следи да се понављање поступка може дозволити ако се оно истовремено захтева из оба наведена разлога, или пак на основу само једног од тих разлога, тј. или само нових чињеница или само нових доказа. Међутим у оба случаја неопходан услов за дозволу понављања лежи у могућности исхођења повољније одлуке у спору, али о томе не одлучује суд по предлогу за понављање поступка него суд који мериторно расправља о самом захтеву након дозволе понављања поступка.

У конкретном случају тужиља разлог за понављање поступка из члана 421. тачка 9. ЗПП заснива на новој чињеници да је потпис њеног оца покојног Ј. А. на спорном купопродајном уговору фалсификован, што је утврђено графолошким вештачењем.

По оцени првостепеног суда не ради се о новој чињеници, јер је тужиља ту чињеницу већ истипала у жалбеном поступку и о неоснованости овог жалбеног разлога другостепени суд се изјаснио својом ранијом пресудом.

Оваква оцена првостепеног суда не може се прихватити као правилна, јер тужиља подноси предлог за понављање поступка позивом на накнадно прибављени доказ, да је графолошким вештачењем утврђено да потпис њеног покојног оца на оспореном купопродајном уговору није аутентичан. Тиме тужиља у суштини свој разлог за тражење понављања поступка за-

снива на могућности употребе новог доказа за потврду наведене чињенице, коју она сматра да је од одлучног значаја за решење спора.

Међутим, начелно узевши резултат извршеног вештачења ван судског поступка по оцени другостепеног суда не би могао послужити као разлог за понављање поступка из члана 421. тачка 9. ЗПП. Обзиром на карактер овог доказног средства и могућност његове благовремене употребе у току парничног поступка.

(Врховни суд Војводине, Решење Гж. 823/77 од 8. IX 1977)

Услови за одлагање извршења.

Из образложења

Општински суд је усвојио предлог трећег лица за одлагање извршења па је извршење одложено.

У жалбеном поступку другостепени суд је преиначио одлуку првостепеног суда тако што се предлог трећег лица ради одлагања извршења одбија.

У образложењу другостепене одлуке се наводи следеће:

Првостепени суд је без битне повреде одредаба парничног поступка, довољно и правилно утврдио све правно релевантне чињенице потребне за доношење мериторне одлуке, утврдивши да је П. Б. у својству трећег лица поднео предлог за одлагање извршења приложивши примерак излучне тужбе поводом спорног стана и да између наведеног трећег лица, тражиоца извршења и извршеника тече парница ради предаје спорног стана.

На тако утврђено чињенично стање првостепени суд се непотребно упустио у оцену основаности права на спорни стан, па је погрешном применом правних правила садржаних у параграфу 41. и 36. бившег Закона о извршењу и обезбеђењу усвојио предлог за одлагање извршења.

Правним правилима бившег Закона о извршењу и обезбеђењу (параграф 41) као разлог за одлагање извршења предвиђа се доношење излучне тужбе (параграф 36). Међутим, одлагање извршења

не сме се дозволити (параграф 42) ако од тога тражиоцу одлагања не прети опасност ненакнадиве или тешко накнадиве штете.

Како је у току спор између трећег лица и тражиоца извршења о праву власништва, односно о праву коришћења спорног стана, а тражилац извршења је сада у жалби захтевао да се извршење спроведе и кључ од спорног стана стави у депозит суда до окончања спора између П. Б. и тражиоца извршења, очигледно је да П. Б. као трећем лицу извршењем решења чије је одлагање захтевано не прети опасност ненакнадиве или тешко накнадиве штете, тако да нису испуњени потребни услови за одлагање извршења. Због тога ће првостепени суд наставити са поступком извршења.

(Окружни суд у Новом Саду, Решење Гж. 2175/77 од 2. XI 1977)

Писмена опомена издата обвезнику пореза на основу члана 228. став 2. Закона о порезима грађана пре доношења решења о принудној наплати дужног пореза мора се поново издати пре доношења новог решења, ако је раније решење замењено новим.

Образложење

Тужиочев навод изнет у тужби, да је првостепени орган још 1974. године пореском обвезнику уручио писмену опомену, није основан. У члану 228. став 2. Закона о порезима грађана прописано је да писмена опомена, поред осталог, садржи и позив обвезнику да пореску обавезу плати у року од 8 дана од пријема опомене, као и упозорење да ће орган за приходе одредити принудну наплату ако овај рок протекне без успеха. Прописујући овакав рок пореском обвезнику за плаћање дужног пореза орган за приходе самим тим и себи одређује рок да по истеку наведених 8 дана одреди принудну наплату те тако не може принудну наплату одагати у недоглед. Према томе, писмена опомена једном дата не може бити подлога за одређивање принудне наплате кроз две и три године. У овом случају посебно стоји и то да је писмена опомена била

уручена пореском обвезнику пре доношења првог решења о одређивању принудне наплате број 03-118/129 од 18. XI 1974. године, које је било предмет жалбе и управног спора па је морало бити замењено. Пошто се сада ради о новом решењу о принудној наплати правилно је нашао тужени да је требало спровести цео поступак предвиђен законом, тј. требало је поново пореском обвезнику уручити писмену опомену за плаћање дужног пореза.

(Врховни суд Војводине, Пресуда У. 1529/77. од 8. XI 1977)

Акт са којим се одбија захтев за доделу неизграђеног грађевинског земљишта ради градње зграде, није управни акт у смислу члана 6. ЗУС-а, већ акт располагања друштвеном имовином.

Образложење

Пресудом окружног суда одбијена је тужба тужиоца против решења СО којим се одбија његов захтев за доделу неизграђеног грађевинског земљишта.

Против оспорене пресуде тужилац је поднео жалбу. Како жалба у предметној материји у управном спору није посебно дозвољена, суд је жалбу тужиоца третирао као захтев за ванредно преиспитивање судске одлуке (члан 19. ЗУС-а), па је нашао да захтев за ванредно преиспитивање није основан.

Према одредби члана 25. Закона о промету непокретности („Сл. лист САПВ”, број 1/75), скупштина општине може грађевинско неизграђено земљиште у друштвеној својини, којим општина управља, под условима и на начин одређен законом, давати на коришћење друштвеним правним лицима и носиоцима права својине.

Према одредби члана 34. Закона о грађевинском земљишту („Сл. лист САПВ”, број 15/76), градско грађевинско земљиште даје се на коришћење на основу конкурса или непосредном погодбом, под условима и по поступку који прописује скупштина општине. Права и обавезе које проистичу из акта о давању градског грађевинског зем-

љишта на коришћење уређују се уговором.

Како се из списка види да тужилац није лице које на предметном земљишту има прече право градења, него рефлектант, тј. лице које има интерес да предметно градевинско земљиште у друштвеној својини дооиде на коришћење уз накнаду ради подизања зграде — то и акт скупштине општине о давању градевинског земљишта на коришћење односно акт о одојању захтева за давање таквог земљишта на коришћење није управни акт, већ је по правном схватању суда то акт располагања друштвеном имовином. Доследно томе, а пошто се не ради о управном акту, јер се њиме не решава о неком праву или обавези тужиоца (члан 6. ЗУС-а) — оспорено решење скупштине општине није ни подлегало оцени законитости у управном спору, ради чега је окружни суд траго захтев одбацити на основу члана 30. став 1. тачка 2. у вези са чланом 6. ЗУС-а. Насупрот томе, суд је оспореном пресудом тужбу тужиоца одоно па је тиме повредио правила поступка мада таква повреда у конкретном случају није битна, пошто је истом правилно одлучено тј. негативно у односу на тужбени захтев тужиоца.

На основу изложенога, суд је применом члана 50. став 1. Закона о управним споровима одбио захтев тужиоца за ванредно преиспитивање оспорене судске одлуке, јер је нашао да исти није основан.

(Врховни суд Војводине, Пресуда Уж. 5/77 од 25. XI 1977)

Да ли основна организација у чији је састав ушла друга основна организација одговара за обавезе ове основне организације средствима само те основне организације или и средствима којима располаже основна организација удруженог рада у чији је састав она ушла?

— Према члану 259. став 3. ЗУР-а за обавезе основне организације удруженог рада која је ушла у састав друге основне организације, односно радне организације у чијем се саставу не организују основне организације, одговара органи-

зација у чији је састав ушла. Ову одредбу треба разумети тако да је основна организација, односно радна организација без основних организација, примајући у свој састав раднике основне организације која је престала да постоји, примила и одговорност за обавезе основне организације која престаје, до потпуног намирења свих обавеза основне организације која се са њом удружује.

Према томе, настале обавезе основне организације која престаје да постоји услед удруживања, намирују се из средстава основне организације, односно радне организације која у свом саставу нема основне организације у коју је ова основна организација удружена, а не само из средстава која је ова основна организација удружила.

С обзиром да је основна организација која престаје услед овог удруживања одговарала за своје обавезе друштвеним средствима којима располаже (члан 251. став 1. ЗУР-а) то и основна организација, односно радна организација у чији састав је ушла основна организација која престаје, одговара друштвеним средствима којима укупно располаже.

Да ли се у фирму радне организације, односно сложене организације уноси ознака врсте и обима одговорности основних организација за обавезе радне организације, односно сложене организације ако је правни посао преузет само за једну удружену основну организацију и да ли се ова врста и обим одговорности уписује у судски регистар?

— Када радна организација закључује правни посао са трећим лицима само за једну основну организацију у њеном саставу, тада се радна организација појављује у својству пуномоћника те основне организације. За обавезе настале из овог правног посла одговара основна организација за коју је правни посао преузет, ако самоуправним споразумом о удруживању није другачије предвиђено.

Одредбе члана 420. ЗУР-а о обавезном уношењу у фирму врсте и обима одговорности основних организација, претпоставља да постоји

одговорност свих удружених основних организација за обавезе радне организације.

У конкретном случају ознака, врста и обима одговорности једне основне организације за обавезе радне организације, односно сложене организације, не уноси се у фирму радне организације и не уписује се у судски регистар.

Да ли основна организација која се издвојила из састава радне организације и удружила у другу радну организацију, а задржала статус основне организације одговара за обавезе радне организације из које се издвојила, до висине средстава која је имала у моменту издвајања или свим средствима којима располаже?

Основна организација удруженог рада одговара свим средствима којима располаже за обавезе радне организације из чијег се састава издвојила у границама одговорности утврбене самоуправним споразумом о удруживању у ту радну организацију и како је то уписано у судски регистар.

Ако су основне организације удруженог рада самоуправним споразумом предвиделе да ће спорове из међусобних односа решавати путем унутрашње арбитраже, а не предвиде истовремено састав арбитраже и поступак може ли се сматрати да арбитража постоји или овај недостатак повлачи за собом последицу непостојања арбитраже?

Према члану 372. Закона о удруженом раду самоуправни споразум о удруживању, између осталог, садржи и одредбе о решавању спорова из унутрашњих односа, врсти спорова, саставу и поступку арбитраже.

Стога одредбе самоуправног споразума које би садржавале само одредбе о установљењу арбитраже а не би садржавале и одредбе о

њеном саставу и поступку не би биле пуноважне и не би произвеле правно дејство.

Ако основне организације удруженог рада самоуправним споразумом о удруживању предвиде решавање спорова из унутрашњих односа путем арбитраже, а не предвиде састав и поступак пред арбитражом, оне могу допунити самоуправни споразум о удруживању и предвидети састав и поступак исте, а то у поступку и на начин како се доноси самоуправни споразум о удруживању. Тек тада ће арбитража моћи пуноважно одлучивати.

Како поступити у случају када су основне организације удруженог рада самоуправним споразумом предвиделе решавање спорова из самоуправних односа путем арбитраже а спор је покренут пред Привредним судом?

С обзиром да арбитраже образоване самоуправним споразумом спадају у самоуправне судове у смислу члана 225. Устава СФРЈ и члана 40. Закона о удруженом раду, то ако решавање спорног односа спада у надлежност арбитраже неће се, као до сада, овакве тужбе одбацивати већ ће се уступати овако установљеној арбитражи.

Овакво становиште изражено је у члану 21. став 2. ЗПП којим је и уведена новина у том погледу што редовни судови више неће одбацивати тужбе када су за спорни однос надлежне да решавају арбитраже одређене самоуправним споразумом већ ће ове тужбе уступати надлежном самоуправном суду установљеном самоуправним споразумом о удруживању. У члану 16. став 2. ЗПП предвиђа се одбацивање тужбе и укидање свих проведених парничних радњи само у случају ако суд у току поступка утврди да за решавање спора није надлежан ни редовни ни суд удруженог рада нити други самоуправни суд установљен законом и самоуправним општим актом.

Из Билтена судске праксе

ИЗ СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА

На седници Управног одбора, одржаној 23. децембра 1977. године, донета су следећа решења:

1) Узети су на знање извештаји председника, секретара и благајника Управног одбора о раду Коморе између две седнице.

2) Узет је на знање извештај председника Управног одбора да је Извршно веће Скупштине САП Војводине, на седници одржаној 21. децембра 1977. године, размотрило и прихватило Нацрт Друштвеног договора о усклађивању услова и обавеза адвоката за задовољење опште-друштвених и заједничких потреба и закључило да исти упуту свим учесницима овог Друштвеног договора, ради разматрања и давања примедби, мишљења и сугестија до 31. јануара 1978. године.

3) Председник Управног одбора информисао је Управни одбор да је 23. децембра одржана заједничка седница Уређивачког савета и Уређивачког одбора „Гласника”, на којој је за председника Уређивачког савета изабран друг Никола Вујашковић, судија Врховног суда Војводине, а за заменика председника Уређивачког савета изабрана је другарица Олга Царић, адвокат у Новом Саду. Седница је прихватила извештај о издавању „Гласника” Адвокатске коморе Војводине у времену од 1973—1977. године, утврдила смернице за будући рад „Гласника” и препоручила да се уложи напори да адвокати у већем броју сарађују у „Гласнику”, а исто тако правници из судова удруженог рада, редовних и привредних судова, тужилаштва, правобранилаштва и привреде.

4) Управни одбор узео је на знање информацију о стању и проблемима адвоката у Сремској Митровици.

5) Управни одбор донео је предлог финансијског плана прихода и расхода Адвокатске коморе Војводине у 1978. години. Приходи су планирани у износу од 1.252.570 динара, а расходи су планирани у износу од 1.252.570 динара. Након усвајања, закључио је да се усвојени предлог финансијског плана достави Редовној годишњој скупштини ради доношења.

6) Решењем број 458/77. узето је на знање да је Оташевић Јован, адвокат из Новог Сада, члан Адвокатске радне заједнице „Правна заштита”, известио Адвокатску комору Војводине да са 31. децембром 1977. године иступа из чланства Адвокатске радне заједнице „Правна заштита” и да ће од 1. јануара 1978. године водити индивидуалну адвокатску канцеларију у Новом Саду, Максима Горког бр. 3/II.

7) Решењем број 449/77. наложено је књиговодству Коморе да изврши обрачун посмртнине иза преминулог др Стевана Пикуковића, бив-

шег адвоката у Суботици, и посмртнину исплати удовој Марији Пиуковић, Суботица, Буре Баковића бр. 19.

8) Решењем број 428/77. брише се из Именика адвоката Ивановић Феодор, адвокат у Новом Саду, са даном 31. XII 1977. године, због пензионисања. За преузимаатеља одређен је Пердух Александар, адвокат у Новом Саду. Узето је на знање да задржава чланство у Фонду посмртнине.

9) Решењем број 413/77. брише се из Именика адвоката Молдован Стеван, адвокат у Новом Саду, са даном 28. децембар 1977. године, због пензионисања. За преузимаатеља одређен је Петерка др Јосип, адвокат у Новом Саду. Узима се на знање да задржава чланство у Фонду посмртнине.

10) Решењем број 445/77. брише се из Именика адвоката Коларовић Радован, адвокат у Руми, са даном 31. XII 1977. године, због пензионисања. Мимоилази се одређивање преузимаатеља, јер нема недовршених предмета.

11) Решењем број 448/77. брише се из Именика адвоката Пиуковић др Стеван, адвокат у Суботици, са даном 28. октобар 1977. године, услед смрти. За преузимаатеља одређена је Ружа Дулић, адвокат у Суботици.

12) Решењем број 454/77. брише се из Именика адвоката др Данило Миковић, адвокат у Алибунару, са даном 31. децембар 1977. године, због пензионисања. Мимоилази се одређивање преузимаатеља, јер нема недовршених предмета. Узето је на знање да задржава чланство у Фонду посмртнине.

13) Решењем број 454/77. узето је на знање да је Халупа Андреја, адвокат у Панчеву, са даном 1. децембар 1977. године преселио седиште своје адвокатске канцеларије у Алибунар у Ул. Б. Кидрича бр 10.

14) Управни одбор именовао је:

Комисију за попис готовине и Комисију за попис основних средстава, које ће радити 9. јануара 1978. године.

15) Управни одбор узео је на знање да је Радна заједница Администрације Коморе, на седници одржаној 23. децембра 1977. године, донела Самоуправни споразум о утврђивању основа и мерила за личну и заједничку потрошњу и расподелу средстава за личне дохотке радника Администрације Адвокатске коморе Војводине, који ће се примењивати од 1. I 1978. године.

*Управни одбор
Адвокатске коморе Војводине*

КОСТА ДУДВАРСКИ

У Бечеју је изненада, 2. јануара 1978. године умро Коста Дудварски, адвокат у Бечеју.

Коста Дудварски родио се у Самошу (Банат), а одрастао у Чуругу. Гимназију је завршио у Суботици 1936. год. Право је студирао у Београду, али га је омео рат. Окупацију проводи у Чуругу, у тешким личним и породичним приликама, јер му је отац изгубио службу, а у јануарској рацији 1942. године убијен. Извесно време служи, присилно мобилисан, у једној кажњеничкој јединици мабарске војске у Сегедину (тако је избегао рацију), одакле је отпуштен тешко оболео. Ослобођење дочекује у Чуругу и одмах се ставља на расположење народним властима. Службовао је у општинској служби у Чуругу, Управи народних добара и ГИОНСАПВ. Потом се враћа на Правни факултет у Београд да заврши прекинуте студије. Дипломирао је 1949. године.

Адвокатско-приправничку праксу обављао у Новом Саду у суду и код др Стевана Керекеша, адвоката у Новом Саду. Адвокатски испит положио пред испитном комисијом Републичког секретаријата Србије 25. II 1954. Уписан је у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине са даном 1. VI 1954. године са седиштем канцеларије у Бечеју, где ради до смрти.

Коста Дудварски је и као човек и као адвокат имао и развио више позитивних људских и професионалних особина, што га је уврстило у круг најугледнијих адвоката у Војводини. Претежно се бавио грађанским споровима и случајевима, са великом стручношћу и спретношћу. У личним и службеним контактима увек коректан и нужно уздржљив, што је његовим наступима давало посебну дозу озбиљности, тако значајно за успешан рад у адвокатури.

Костини пријатељи, који смо са њим дуго година радили на истом послу, који смо га ценили и волели, ускраћени смо за једно вредно пријатељство човека, који је одабирао пријатеље, али непријатељ није био ником.

Везан животом и радом за Бечеј, где је провео свој радни — професионални век, стекао је у Бечеју и околини леп угледа грађанина и адвоката, чију прерану смрт грађани искрено ожалише.

Коста Дудварски је активно радио у професионалним адвокатским организацијама за унапређење адвокатуре. Био је дугогодишњи председник Адвокатске организације у Бечеју, а у више заседања члан Управног одбора Адвокатске коморе Војводине, члан Савета Коморе и других органа Коморе, увек цењен и слушан. Његова прерана смрт велики је губитак за адвокатуру Војводине.

М. Б.

ПРЕГЛЕД ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

IZ SADRŽAJA ČASOPISA

MARKSIZAM U SVETU

Casopis prevoda iz strane periodike i knjiga
(Beograd)

Iz sadržaja broja 6/1977.

Deppe, Frank: EKONOMSKA I POLITICKA
STRUKTURA PROCESA INTEGRACIJE

NAŠA ZAKONITOST

Casopis za pravnu teoriju i praksu (Zagreb)

Iz sadržaja broja 10/1977.

Sokol, Smiljko; Smerdel, Branko: TITOVA MI-
SAO O TEMELJIMA I ORGANIZACIJI VLA-
STI, TE RAZVITKU USTAVNOG UREĐENJA
SOCIJALISTIČKE JUGOSLAVIJE

Horvatić, Željko: KRIVIČNA DJELA PROTIV
ŽIVOTA I TIJELA U NOVOM JUGOSLAVEN-
SKOM KRIVIČNOM ZAKONODAVSTVU

Matović, Ivo: DRUGO NOVELIRANJE ZAKONA
O OPCEM UPRAVNOM POSTUPKU I POLOŽAJ
GRAĐANA I DRUGIH DRUŠTVENIH SUBJE-
KATA U UPRAVNOM POSTUPKU

Triva, Siniša: SEMINAR O NOVOM ZAKONU
O PARNIČNOM POSTUPKU

PRAVNA MISAO

(Sarajevo)

Iz sadržaja broja 9-10/1977.

Titó, Josip Broz: O RADNICKOM UPRAVLJA-
NJU PRIVREDNIM PREDUZECIMA

Velimirović, Mihajlo: UGOVORI O POSTAN-
SKIM, TELEGRAFSKIM I TELEFONSKIM
USLUGAMA

Vlaisavljević, Mirko: ODMJERAVANJE KAZNE
PREMA KRIVIČNOM ZAKONU SFRJ

Kokolj, Mitar: KRIVIČNO-PRAVNI TRETMAN
TABLETOMANIJA KAO JEDNOG OD SAVRE-
MENIH OBLIKA TOKSIKOMANIJA

Aćimović, Milenko: NEKA ZAPAZANJA PRAK-
SE PREKRSAJNOG POSTUPKA

Napijalo, Dragan: O PRAVNOJ NARAVI OD-
GOVORNOSTI ZA STETU KOJU POČINI ŽI-
VOTINJA

PRAVNI ŽIVOT

Organ Saveza udruženja pravnika SR Srbije
(Beograd)

Iz sadržaja broja 10/1977.

Cvijović, Obrad: PRAVNE I ČINJENIČNE
PRETPOSTAVKE ZA VESTACENJA U KRI-
VICNOM POSTUPKU PREMA NOVELI ZKP
IZ 1976. GODINE

Radojković, Milan B.: PROMISSORY NOTE

Dragojlović, Luka: OBRAZLOŽENJE UPRAV-
NOG AKTA

Tošić, Aleksandar: PROBLEM FORMALNOG
(PROCESNOG) RADNOG PRAVA U NAŠEM
PRAVU

Danić, Tomislav: UGOVORNA KAZNA
ZBOG ZADOCNENJA I PRAVO ZAHTEVA
NAKNADE STETE

PRIVREDNO-PRAVNI PRIRUČNIK

za pravnu, opštu i kadrovsku službu organizacija udruženog rada (Beograd)

Iz sadržaja broja 12/1977.

Krijan, Pero: IZDAVANJE I KORISĆENJE UVJERENJA KOD SAMOUPRAVNIH ORGANIZACIJA I ZAJEDNICA KOJE VRSE JAVNA OVLAŠĆENJA

SAVREMENOST

Glasilo Saveza komunista Vojvodine (Novi Sad)

Iz sadržaja broja 6/1977.

Alimpić, Dušan: O REVOLUCIONARNOM DELU DRUGA TITA

Miloš Stojanović

САДРЖАЈ

АДВОКАТУРА И ДРУШТВО

- Праћење друштвених односа и појава као саставни део правосудних функција у систему друштвене самозаштите* — 1

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

- Милан Шемић, *Редовни правни лекови по новом Закону о парничном поступку* — — — — — 7
- Драгиња Крстић, *Карактеристике и значај новог судског регистра* — — — — — 17
- Јован Гуцуња, *Процесноправно дејство отварања поступка принудног поравнања* — — — — — 33
- Мирослав Витез, *Случај тзв. нетипичног комисионог посла у пракси наших привредних судова* — — — — — 41

ПРАВНА ПРАКСА

- Из судства* — — — — — 47

САОПШТЕЊА

- Из седнице Управног одбора* — — — — — 56

НЕКРОЛОГ

- Коста Дудварски (М. Б.)* — — — — — 58

ПРЕГЛЕД ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

- Из садржаја часописа (Милош Стојановић)* — — — — — 60

Уређивачки савет:

Председник:

Никола Вујашковић
судија Врховног суда Војводине

Заменик председника

Олга Царић
адвокат у Новом Саду

Светозар Дракулић, заменик јавног правобраниоца Војводине, *Антоније Борић*, саветник покрајинског секретара за правосудје и општу управу, *Никола Јеловац*, адвокат у Сомбору, *Васа Калишки*, адвокат у Панчеву, *Жива Коњевић*, шеф Службе за скупштинске послове Привредне коморе Војводине, *Војислав Маринков*, адвокат у Вршцу, *др Љубиша Милошевић*, редовни професор Правног факултета у Н. Саду, *Душан Мићић*, секретар Покрајинског друштвеног правобраниоца самоуправљања, *Светозар Николић*, судија Привредног суда Војводине, *Милан Рапајић*, адвокат у Новом Саду, *Војислав Рашовић*, адвокат у Сремској Митровици, *Ласло Цабафи*, адвокат у Зрењанину, *др Петар Шарчевић*, доцент Правног факултета на Ријеци, *Душан Шитка*, стручно-политички сарадник у Покрајинској конференцији ССРН Војводине

Уређивачки одбор:

Главни и одговорни уредник:

Сава Савић
адвокат у Новом Саду

Борђе Вебер, адвокат у Новом Саду, *Будислав Вулегић*, адвокат у Новом Саду, *Светозар Добросављевић*, судија Општинског суда у Новом Саду, *Живко Киселички*, судија Округног привредног суда у Новом Саду.

Технички уредник:

Мирјана Јовановић

Гласник издаје и власник је Адвокатска комора Војводине, 21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1. — Телефон: 29-459. — Годишња претплата 180.— дин., за иностранство двоструки износ. Цена једног броја 20.— дин.
Тек. рачун 65700-678-2047. Рукописи се не враћају.

На основу мишљења Покрајинског секретаријата за образовање, науку и културу САПВ бр. 413—185 од 23. маја 1973. године, *Гласник* је стручна публикација ослобођена основног и посебног пореза на промет.

Штампарија „Будућност”, Нови Сад, Шумадијска, 12.

